

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІНГВІСТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Факультет сходознавства
Кафедра корейської філології

МАГІСТЕРСЬКА РОБОТА
з корейської мови

на тему:
«Специфіка функціонування лексики у діалектах корейської мови»

Студента V курсу групи МПкор 55-20
Спеціальності 035 Філологія
Спеціалізації 035.066
Східні мови та літератури (переклад
включно)
Галузевий переклад: корейська мова,
англійська мова
Криніцького Максима Геннадійовича

Керівник – д. пол. н, проф. Кан Д. С.

Національна шкала _____
Кількість балів: _____ Оцінка: ЄКТС _____

Члени комісії _____
(підпис) (прізвище та ініціали)
_____
(підпис) (прізвище та ініціали)
_____
(підпис) (прізвище та ініціали)

Київ – 2021

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ I. ДІАЛЕКТОЛОГІЯ ЯК РОЗДІЛ ЛІНГВІСТИКИ.....	7
1.1. Основоположення діалектологічної науки.....	7
1.2. Загальна теорія діалектів.....	18
1.3. Поняття “говірка”, “наріччя” та засади їхньої диференціації у діалектологічній науці.....	24
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ I.....	27
РОЗДІЛ II. ДІАЛЕКТОЛОГІЯ КОРЕЙСЬКОЇ МОВИ.....	29
2.1. Основоположення діалектології корейської мови.....	29
2.2. Класифікація діалектів корейської мови.....	36
2.3. Лексико-граматичні, фонетичні, морфологічні особливості та відмінності діалектів корейської мови.....	39
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ II.....	59
РОЗДІЛ III. СПЕЦИФІКА ФУНКЦІОНУВАННЯ ЛЕКСИКИ У ДІАЛЕКТАХ КОРЕЙСЬКОЇ МОВИ.....	62
3.1. Семантичний аспект.....	62
3.2. Соціолінгвістичний аспект. “Міжрегіональна ворожнеча”	65
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ III.....	70
ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ.....	71
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	76
ДОДАТКИ.....	79

ВСТУП

Діалектологія (від гр. *διάλεκτος* — розмова, говір, та *λέγω* — слово, вчення) – це розділ мовознавства, що вивчає діалекти. Діалектні явища досліджують у їх сучасному стані (описова діалектика) та в історичному плані (історична діалектика) в їх територіальному поширенні методами картографування (лінгвістична географія). [18, с: 609]

Діалектологія – порівняно нова, але закореніла наука, що бере свій початок від кінця XIX століття, та від якої утворилися низка методів дослідження діалектних явищ. У світі налічується близько 7000 мов, кожна з яких може мати від 5 до 10 діалектів, тому їхнє детальне вивчення та встановлення їхньої генези – актуальна робота лінгвістичної науки.

Діалекти, як окремі мовні явища, існують споконвіків. Їхній розвиток та формування диктуються природними, інфраструктурними та комунікаційними чинниками. Іншими словами, діалект – мовне явище, що виникло у процесі відокремлення певної частини общини, народу, нації, племені та інших демографічних утворень від основної, та її фізичної (передусім мовної, відсутність фізичного контакту та неможливість комунікації в реальному часі) ізоляції унаслідок природних бар'єрів, відсутності належної інфраструктури (доріг, мостів, тощо), що, у свою чергу, призвело до фонетичного, морфологічного видозмінення мови цієї общини.

Кожна з існуючих мов має у своєму складі багато місцевих, територіальних діалектів і говірок, які служать засобом спілкування широких народних мас. Вони є одним із різновидів, однією з форм вияву національної мови, разом із літературною мовою в її писемній і усній формі вони складають те єдине ціле, що звичайно звать загально-народною національною мовою.

В корейській мові, наприклад, існує 7 основних діалектів, які можуть поділятися ще на декілька менших наріч'я або місцевих говірок. Це такі діалекти, як наприклад, діалект *전라도* (*Чолладо* – адміністративна одиниця Республіки Корея (також відома як Південна Корея та однойменний

історичний регіон) та 함경도 (*Хамгьондо* – адміністративна одиниця КНДР (Північної Кореї) та однойменний історичний регіон). При вивченні діалектології корейської мови, враховуються діалекти, що існують на території усього Корейського півострова, і ні у якому разі, діалектологія не ставить перед собою діалектичні явища південної частини пів острова, а саме держави Республіка Корея, окремо за предмет дослідження. Незважаючи на політичні, історичні та політико-географічні чинники, що становлять на сьогодні головну причину труднощів при дослідженні корейської мови в цілому, діалектологічні кола в обох державних утвореннях розглядають та вивчають діалекти корейської мови у аспекті цілісності.

За словами північнокорейського діалектолога Кім Йон Хвана, *діалекти* або *регіональні мови* (семантична різниця даних термінів у межах корейської мови є частиною даного дослідження) часто розглядаються народними масами у якості мовного явища низького прошарку суспільства. [32, с: 14] Через відповідні історичні та політичні фактори, діалектами частіше всього вважалися мови, якими спілкуються сільські жителі, що зазвичай були представниками бідних верств населення. Звідси і походить один з термінів, що використовуються в корейській мові для позначення мовних явищ, відмінних від стандартної літературної мови, – “사투리” (*самурі*) – скорочено від “시골말투” (*сіголь мальту*, дослівно “говірка селян або сільська говірка”). Але на думку Кім Йон Хвана, це є абсолютно невірним типом мислення, адже це говорить про те, що діалект сприймається як щось низьке та принизливе. [32, с: 15] Стандартну літературну мову теж, у якомусь сенсі, можна назвати діалектом, адже її основу становить мова певного міста, регіону чи іншого територіально-адміністративного утворення – зазвичай це столиця або столичний регіон держави. Так, наприклад, літературним стандартом (표준어 (*пхьоджуно*), *стандартна мова*) мови Республіки Корея є сеульський діалект (від столиці Сеул), а мови КНДР (문화어 (*мунхвао*), *культурна мова*) – пхеньянський (від столиці держави Пхеньян). [38]

Багатьох дослідників цікавить роль сучасних діалектів корейської мови у сферах життя корейського народу, передусім політичного життя народу Республіки Корея. Діалект є, насамперед, культурним явищем. Це означає, що діалект являється частиною культури певного регіону або групи. У контексті міжкультурної ворожнечі Республіка Корея не становить виняток. Станом на 15 червня 2021 року, чинним президентом Республіки Корея є Мун Дже Ін (문재인), якого було обрано на посаду у 2017 році. Пан Мун, у свою чергу є представником регіону Кьонсандо (경상도), з якого походить один з найбільших діалектів корейської мови – діалект Кьонсандо (경상도 방언) або Йоннам (영남). З 12 президентів Республіки Корея, він являється 8 представником Південно-східного регіону Кьонсандо. На основі даного факту в Республіці Корея існує стереотип, що країною правлять люди з Кьонсандо, так як більшість голів держави є родом саме з цього регіону. У своє чергу, варто зазначити, що Кьонсандо є економічно найрозвиненішою провінцією країни. На основі цього, у 2000-х рр. усередині країни розпалилися міжрегіональні конфлікти (지역감정 (“джійоккамджон”)) [31], які розгорталися в основному між представниками регіонів Чолладо та Кьонсандо.

Актуальність зумовлена зростаючим інтересом корейських вчених-філологів у дослідженні корейських діалектів. Дослідження граматичних, фонетичних, лексичних особливостей діалектів корейської мови та вивчення історії їх формування дозволяє краще зрозуміти культурну самобутність регіонів Кореї. Починаючи з 2019 року, у діалектологічних колах праці були в основному зосередженні на компаративних дослідженнях діалектів КНДР та Південної Кореї. Так, у 2019 році була опублікована низка робіт з приводу актуальності та перспектив дослідження діалектів Пхьонан, Хванхе та Хамгьон, які територіально входять до складу КНДР.

Після низки соціально-політичних феноменів (“повалення поясу Нактонган” – регіону провінції Південний Кьонсан, де спостерігається велика підтримка Демократичної партії, що вважається нехарактерним для провінції

в цілому), враховуючи наближеність чергових президентських виборів, актуальність дослідження корейських діалектів та їхнього впливу на соціальне життя суспільства стала великою як ніколи раніше.

Мета дослідження – визначення специфіки функціонування лексики у діалектах корейської мови, у тому числі у контексті соціально-політичного життя суспільства.

Для досягнення даної мети необхідно виконати наступні **завдання**:

- 1) Визначення загальної теорії діалектології та її лінгвістичної ролі
- 2) Сформулювати основоположення діалектології корейської мови
- 3) Визначити лексико-граматичні, фонетичні та морфологічні особливості діалектів корейської мови. Виконати порівняльний аналіз їхніх відмінностей від стандартної літературної мови
- 4) Визначити семантичний аспект специфіки лексики діалектів
- 5) Визначити роль діалектів у сучасному житті суспільства Республіки Корея у соціолінгвістичному аспекті

Об'єкт дослідження – діалектологія корейської мови.

Предмет дослідження – лексичні особливості функціонування діалектів.

Наукова новизна даної роботи полягає у дослідженні діалектів через призму їхнього впливу на соціально-політичне життя суспільства, а також більш детальне вивчення закордонних діалектів корейської мови, передусім Корьомаль, або мови пострадянських корейців.

Методи дослідження – метод порівняльного аналізу, використаний при визначенні особливостей діалектів корейської мови та їх відмінностей стандартної літературної мови; статистичний метод для надання статистичних даних соціального характеру щодо соціолінгвістичного фактору специфіки діалектів.

РОЗДІЛ I. ДІАЛЕКТОЛОГІЯ ЯК РОЗДІЛ ЛІНГВІСТИКИ

1.1. Основоположення діалектологічної науки

Вважається, що діалектологія як наука почала своє існування у 70-80-х рр. XIX століття, одночасно з розвитком лінгвогеографії та ареальної лінгвістики, основоположником якої є німецький вчений-діалектолог Георг Венкер. У 1881 році Венкер опублікував у Страсбурзі перший лінгвістичний атлас Німеччини “*Sprach-Atlas von Nord- und Mitteldeutschland*” (Атлас діалектів Північної та Середньої Німеччини). Однак, через нестачу коштів, масове видавництво атласу не було втілено. [1, с: 13]

Майже у той же час, швейцарський лінгвіст Жюль Жильєрон видав у Парижі свій “*Atlas phonetique du Valais roman*” (Фонетичний атлас Вале), таким чином давши початок французькій діалектологічній школі. Пізніше, у 1900-1912 рр., Жильєрон, разом і іншим видатним лінгвістом Е. Едмоном, видали “*Atlas linguistique de la France*” (Лінгвістичний атлас Франції), титанічна робота, що включала в себе 35 томів, кожен з яких містив 50 лінгвістичних карт, що демонстрували фонетичні, лексичні та морфологічні особливості більше ніж 600 говірок та діалектів Франції. Ця робота дала неймовірний поштовх для розвитку не тільки французької діалектології, але й методу лінгвістичної географії, який використовується вченими-лінгвістами і по сьогодні.

Спочатку діалектологія була піддисципліною соціолінгвістики. Соціолінгвістику можна простежити ще до 5 року до нашої ери в Індії, проте насправді вважається, що вона зародилася в Північній Німеччині вченим Георгом Венкером, де він вивчав різновиди німецької мови за допомогою опитування через пошту. Це можна розглядати як перший приклад дослідження різновидів мови. [3, с: 35]

Після того, як його анкети були заповнені та повернуті, він створив перший у світі лінгвістичний атлас “*Sprach-Atlas der Rhein-provinz nordlich der Mosel sowie des Kreises Siegen*”. Він включав у себе власні ізоглоси Венкера, особисто намальовані ним вручну.

У 1930 -х роках був опублікований Лінгвістичний атлас Сполучених Штатів, який був одним з перших досліджень діалектів, що враховував соціальні та регіональні фактори. Це стало поштовхом до створення лінгвістичних атласів країн по всьому світу, а діалектологія, у свою чергу, стала актуальною. [1, с: 14]

Після Венкера, діалектологія спонукала до подальших досліджень протягом наступного століття. У 1905 році філолог Джозеф Райт, який вивчав письмове мовлення, підготував шеститомний словник про англійські діалекти “*The English Dialect Dictionary*”. [20, с: 36]

У 1950 -х роках в університеті Лідса під керівництвом Гарольда Ортона було вирішено створити дослідження англійських діалектів. Воно було зосереджено на детальному вивченні різновидів діалектів на території усього архіпелагу Британських островів. Вони вирішили зробити це, аби зберегти та зібрати приклади англійських діалектів до того, як місцеві особливості між діалектами почали зникати. Це було перше у своєму роді настільки глибоке дослідження мови Англії. [20, с: 39]

Спочатку були розповсюджені анкети, що містили понад 1300 пунктів, у 313 різних регіонах по всій території Англії. Ці опитувальники були орієнтовані переважно на фізично обмежених, літніх, сільських чоловіків. Це було зроблено для того, аби спробувати зрозуміти та зберегти традиційні діалекти Англії із сільської місцевості, де була переважно поширена мова простих людей.

Понад 404 000 одиниць інформації було зібрано з усіх регіонів та куточків країни та опубліковано у 13-ти томах. Це опитування надало основу для більшості досліджень різновидів англійської мови і донині.

Винайдення магнітофона в 1960-х роках дозволило діалектологам вперше записувати дані у форматі аудіо. Це означало, що вони отримало можливість не тільки вивчати діалекти, але й зберігати їх для подальшого використання - раніше такого ніколи не робили.

У другій половині ХХ століття дослідники почали відмовлятися від вивчення традиційних говірок. Замість цього, вони почали більше зосереджуватися на міських зонах. Найбільш ранніми містами для вивчення були Нью-Йорк (Лабов, 1966), Детройт (Вольфрам, 1969) та Норідж (Традгіл, 1974). Цей відхід від традиційних методів змусив лінгвістів зосередитись на соціальних чинниках та їх зв'язку з регіональними різновидами.[20, с: 44]

Перші діалектні словники та граматики найчастіше були написані вченими, які описували діалект їхнього місця народження, або працівниками сфери, основним методом дослідження яких була вільна розмова з носіями діалекту, як правило, людьми похилого віку та, бажано, тими, хто виявляв найменший рівень грамотності і які подорожували якомога менше. Багато з цих граматик та словників фіксували діалектні риси, які відхилялися від стандартної мови. У другій половині ХІХ століття, коли почав розвиватися історичний та порівняльний лінгвістичні методи дослідження, стало звичним акцентувати увагу на долі окремих елементів архаїчної мови на певному діалекті - наприклад, на змінах, які зазнали латинські голосні та приголосні, коли вони вживаються у різних позиціях у певному романському діалекті.

З накопиченням діалектних даних, дослідники все більше усвідомлювали неадекватність розгляду діалектів як внутрішньо послідовних одиниць, які різко відрізнялися від сусідніх діалектів. Ставало дедалі яснішим, що кожен діалектний елемент чи явище відмовляється перебувати в межах однієї області та, що кожен має свій власний ізоглот; таким чином, карти діалектів довелося б замінити картами, що показують розподіл кожної окремої ознаки. Хоча це науково обґрунтовано, підготовка та складання таких карт, які називаються мовними атласами, є складною, дорогою, об'ємною та тривалою роботою.

Діалектні атласи складаються на основі досліджень діалектів великої кількості територій та анкет, що надають обширні дані. Існує два основні методи збору даних: польові роботи та документальне опитування. Польові роботи, в яких навчений дослідник транскрибує діалектні форми

безпосередньо (або за допомогою магнітофону), дає більш точні дані та дозволяє анкеті включати більшу кількість різноманітних питань, але це передбачає обмежену кількість пунктів, які необхідно охопити. Перевага документального методу полягає у його здатності охоплювати більше пунктів за менші витрати та з меншим часом, витраченим на збір даних. З іншого боку, сільські вчителі —, як правило, особи, які заповнюють такі анкети, можуть відповісти лише на порівняно невелику кількість запитань і часто недосконало.

Першим масштабним підприємством у лінгвістичній географії, як вже було зазначено раніше, стала підготовка німецького мовного атласу. У 1880-х роках ініціатор цього великого починання, Георг Венкер, склав 40 тестових речень, які показували більшість способів відмінностей діалектів, і надіслав їх вчителям у більш ніж 40 000 місцевостей по всій Німецькій імперії. Речення мали бути перекладені на місцевий діалект. Публікація результатів розпочалася лише у 1926 р. Головною причиною затримки стала величезна кількість матеріалу, який необхідно було упорядкувати та проаналізувати. [1, с: 12]

Знаменитий французький лінгвістичний атлас, раніше зазначених, Жюля Жильєрона та Едмона Едмона базувався на зовсім іншій концепції. За допомогою опитувальника, складеного приблизно з 2000 слів і фраз, складених Жильєроном, Едмон провів опитування у 639 точках у франкомовній зоні. Атлас, складений під керівництвом Жильєрона, публікувався окремо з 1902 по 1912 рр. та містив як потужний стимул, так і основну модель для роботи над мовними атласами в усьому світі. Європейські лінгвісти, особливо в романомовних та німецькомовних країнах, першими взяли участь у таких проектах по створенню атласів. Одним з найбільш значних внесків є Мовний атлас Італії та Південної Швейцарії “*Sprach- und Sachatlas Italiens und der Südschweiz*” Карла Яберга та Якоба Джуда, який з'явився з 1928 по 1940 р. Він був особливо примітний у своїй увазі до точних визначень значення, часто мав ілюстрації та описував предмети та дії

сільського життя, що позначалися словами зазначеними в опитувальниках. [1, с: 13]

В 1905–1906-х рр. Комітет японських діалектологів опублікував перший лінгвістичний атлас Японії у двох томах, один присвячений фонології, а другий - морфології. Подальша робота була проведена над новим атласом Японії та над кількома регіональними атласами. Активна діяльність китайських фахівців була зосереджена на описах окремих місцевих та регіональних діалектів. Ситуація в Китаї була своєрідною через величезну кількість людей, які розмовляють китайською, дуже значну діалектну диференціацію (деякі діалекти, особливо на півдні Китаю, вважаються за західними стандартами окремими мовами), а також характеру китайської писемної системи. Китайські ієрогліфи позначають не звуки, а поняття (концепти). Через це письмовий варіант мови можна без труднощів читати у багатьох різних областях, де використовуються діалекти, хоча її розмовна форма сильно відрізняється від регіону до регіону.

Через величезні територіальні розміри Сполучених Штатів, дослідження для атласу проводилися по регіонах. Між 1931 і 1933 рр. польова дослідча група під керівництвом лінгвіста Ганса Курата обстежила 213 громад Нової Англії. Результати були опубліковані у Лінгвістичному атласі Нової Англії (із ілюстраціями більше 734 карт) у 1939–43 роках. На основі методологічного досвіду Яберга та Джуда в їх атласі Італії та Південної Швейцарії, ця робота включала систематичні дослідження не лише серед відносно неосвічених, але й серед більш освічених, більш культурних респондентів та серед дуже добре освічених, культурних членів громади. Таким чином, до лінгвістичної географії був внесений вимір соціальної стратифікації мови, і з'явився цінний матеріал про регіональні мовні стандарти. Після 1933 року, польові роботи розширилися до інших атлантичних держав.

Найефективніший – і також найдорожчий – спосіб подання даних у мовних атласах – друкування фактичних відповідей на питання опитувальника прямо на картах. Явища лінгвістичної географії, однак, зазвичай

зображуються геометричними символами чи фігурами у відповідних точках на карті або позначенням ізоглос (лінгвістичних меж) або затіненням чи забарвленням областей з певними ознаками. [21, с: 20]

Тільки діалектні атласи можуть забезпечити складність даних основних діалектних явищ у безлічі географічних місць таким чином, щоб одночасно забезпечити співмірність даних та дозволити панорамний огляд усієї гами інформації. Однак, перелік мовних явищ настільки великий, що жодна анкета не може охопити все це. Більше того, використання анкети неминуче призводить до схематизації відповідей, яким не вистачає спонтанності. З цих причин інші види публікацій, такі як діалектні словники або монографії, побудовані на вільній розмові з носіями місцевих діалектів, є незамінним доповненням до мовних атласів.

Науковий інтерес діалектології полягає в тому, що діалекти є цінним джерелом інформації про популярну культуру. Вони відображають не тільки історію мови, але й значною мірою етнічну, культурну і навіть політичну історію народу. Знання діалектних фактів дає практичні рекомендації шкільним системам, які намагаються навчити стандартній мові все більшу кількість учнів. [1, с: 5] [20, с: 25]

У 1930 -х роках значення діалектології для вивчення типів мови стало очевидним. Оскільки діалекти значно перевищують стандартні мови по кількості, вони забезпечують набагато більшу різноманітність явищ, ніж мови, і, таким чином, стали основним джерелом інформації про типи явищ, можливих у мовних системах. Крім того, в деяких мовах було виявлено надзвичайно широку структурну різницю серед діалектів. У балканському регіоні, де розмовляють двома близькими слов'янськими мовами, сербохорватською та словенською, діалекти зустрічаються зі синтетичним відмінюванням (закінчення відмінка, як у латині) та аналітичним відмінюванням (використання прийменників та порядку слів, як в англійській мові). Також, серед цих діалектів є складні системи словесних часів, що контрастують з простими, а також діалекти з подвійним числом або без нього,

чи не мають середнього роду. Діалекти сербохорватської та словенської мов також демонструють майже всі типи просодичної структури (наприклад, тон, наголос, довжина звуку), що зустрічаються в європейських мовах. Деякі діалекти розрізняють довгі та короткі голосні або зростаючі та спадаючі наголоси, а інші – ні. Також в деяких, але не у всіх з них наголос виконує граматичну функцію. З кількох десятків голосних та дифтонгових звуків, які зустрічаються у цих діалектах, лише п'ять є загальними для всіх них, всі інші обмежені відносно невеликими ареалами. Уся ця багата різноманітність різко контрастує з відносною структурною одноманітністю англійської мови - не лише в Сполучених Штатах, а й скрізь, де вона використовується (Винятком є креолізовані діалекти, які відрізняються структурними особливостями.).

Методологія генеративної граматики була вперше застосована в діалектології в 1960-х рр., коли використання статистичних засобів для вимірювання подібності або відмінності між діалектами також ставало все більш поширеним. Найважливішим розвитком того часу був швидкий розвиток методів дослідження соціальних варіацій діалектів. Соціальні відмінності, на відміну від географічних, помітні у Сполучених Штатах, насамперед у великих мегаполісах та міських центрах. У таких містах, як Нью-Йорк, можна знайти цілу шкалу варіацій мовлення, яка корелює із соціальним статусом та рівнем освіти мовців. Крім того, вікові групи теж демонструють різні закономірності, але такі варіації відрізняються у кожному соціальному прошарку. Ще один вимір варіації, особливо важливий у Сполучених Штатах, пов'язаний з расою та етнічним походженням мовця, а також із його датою прибуття до країни. Так звана чорна англійська (*Black English*), або англійська афроамериканців, зазнала впливу Південно-східного американського походження більшості афроамериканського населення непівденних регіонів США. Багато особливостей англійської мови афроамериканців насправді є перенесеними Південно-східними діалектними рисами. [28, с: 79]

Як правило, носії одного з соціальних діалектів міста володіють, принаймні, певною обізнаністю щодо інших діалектів. Таким чином,

мовленнєві характеристики також суб'єктивно інтегруються у систему знаків, що вказують на соціальний статус. Таким чином, прагнучи підвищити свій соціальний статус, бідніші та менш освічені мовці можуть спробувати оволодіти діалектом суспільно престижної верстви. Деякі групи, наприклад, афроамериканці та робітничий клас, однак, за певних умов виявлятимуть свідомість солідарності та схильність відкидати представників, які імітують або мовлення, або інші типи поведінки поза їхньою соціальною групою. [28, с: 80] [27, с: 155]

Як наслідок щоденних контактів індивіда з носіями різних соціальних діалектів міста, елементи інших діалектів непомітно втягуються в його діалект. Спільним результатом такого досвіду є поширення лінгвістичних змінних - тобто груп варіантів (звуків чи граматичних явищ), що визначаються насамперед соціальними (освітніми, расовими, віковими, класовими) впливами. Прикладом може бути існування двох форм "*He don't know*" та стандартної "*He doesn't know*", обидві з яких мають значення "*він не знає*". [28, с: 103] Риси, що представляють змінні у міжгрупових відносинах, також можуть стати змінними ознаками в мовленні окремих людей. Тобто, особа може використовувати два або більше варіантів однієї і тієї ж ознаки у своєму мовленні, наприклад, "*seeing*" і "*seein'*" або "*he don't*" і "*he doesn't*". Частота використання кожної змінної залежить від окремого мовця, а також від соціальної групи. Існують проміжні стадії частоти між різними соціальними групами та цілі масштаби переходів між різними віковими групами, що створює ще більші варіації в діалекті окремої людини. Змінні також поводяться по різному в різних стилях письмової або розмовної мови, якими користується мовець.

Вивчення змінних є одним із центральних завдань будь-якого дослідження діалектів американських міст. Застосовуючи статистичні методи сучасної соціології, лінгвісти розробили процедури розслідування, що сильно відрізняються від методів традиційної діалектології. Більшість заслуг з приводу цього належать Вільяму Лабову, піонеру соціальної діалектології в

США. Основне завдання полягає у визначенні кореляції між групою лінгвістичних змінних, такими як різні способи вимови певної голосної, та екстралінгвістичними змінними, такими як освіта, соціальна статус, вік і раса. Для прийняттого ступеня статистичної достовірності необхідно записати велику кількість мовців. Загалом, для вивчення частоти та ймовірності її використання необхідно надати кілька прикладів одного і того ж варіанта. Відповідно, кількість лінгвістичних варіацій, які можна дослідити, досить обмежена, порівняно з кількістю діалектних особливостей, які зазвичай реєструють польові дослідники традиційного методу у сільських громадах. У таких ситуаціях дослідника часто влаштовує одна або дві відповіді щодо кожної ознаки.

Для такої роботи в міських центрах потрібен абсолютно новий, гнучкий та творчий метод опитування, а також нові способи пошуку та встановлення контакту з інформаторами. Одним із прикладів є метод Лабова для перевірки кінцевого та передприголосного [r] у мовців різних соціальних рівнів. [27, с: 58] Вибравши три універмаги Нью-Йорка, кожен з яких орієнтований на зовсім різний соціальний прошарок, він звернувся до великої кількості продавчинь, запитуючи кожен з них про місце розташування певного відділу, який, як він знав, знаходиться на четвертому поверсі. Таким чином, їх відповіді завжди містили два слова з потенційним [r] – *“fourth”* (четвертий) та *“floor”* (підлога). Цей спосіб дозволив Лобову за порівняно короткий час встановити, що продавці в магазині з більш багатими клієнтами використовували форми з більш вираженим [r], тоді як ті, що в магазинах, орієнтованих на бідніші соціальні верстви населення, частіше використовували форми з менш вираженим [r].

Соціальна діалектологія зосереджена на суб'єктивній оцінці мовних особливостей та ступеня мовної безпеки людини, явищах, які мають значний вплив на мовні зміни. Вчені-лінгвісти, вивчаючи механізм такої зміни, виявили, що вона, здається, поступово переходить від однієї соціальної групи до іншої, завжди досягаючи більшої частоти серед молоді. Соціальна

діалектологія також має велике значення для суспільства в цілому, оскільки дані, які вона надає, допоможуть вирішити надзвичайно складні проблеми, пов'язані з мовленням соціально незахищених верств населення, особливо груп меншин.

В історії української діалектології, перші спроби характеристики і класифікації територіальних діалектів української мови належать О. Шафонському, О. Павловському. До неї також належать праці І. Срезневського, М. Максимовича, І. Вагилевича, Я. Головацького, О. Потебні, І. Верхратського, В. Шимановського, І. Свенціцького, В. Камінського, І. Панькевича та класифікація українських говорів О. Соболевського, К. Михальчука, О. Шахматова, А. Кримського, В. Ганцова, І. Зілінського, Московської діалектологічної комісії (1915 р.), Ф. Жилка. Перші спроби охарактеризувати українські діалекти сягають другої половини XVIII — початку XIX ст. Окремі відомості про них знаходимо в різних етно-географічних, історичних, фольклорних працях, граматиках, написаних О. Павловським, М. Лучкаєм та інших., також у багатьох філологічних працях М. О. Максимовича, Я. Ф. Головацького, присвячених взаємовідносинам української мови з іншими слов'янськими мовами, тощо. Проте лише з середини XIX ст. українські діалекти стали об'єктом справді наукового дослідження. [15, с: 15] [12, с: 4]

Наукові засади української діалектології були закладені в працях О. О. Потебні “*О звуковых особенностях русских наречий*” (1865 р.), “*Заметки о малорусском наречии*” (1870 р.), “*К истории звуков русского языка*” (1876 р.) та ін., в яких він розрізняє такі говори: український, подільський, галицький, карпаторуський, або гірський, волинський та північні. [12, с: 5] Автор один із перших звернув увагу на виняткове значення даних живої народної мови, широко залучаючи їх у своїх працях для з'ясування явищ історії української мови, яка висвітлювалася ним на широкому фоні зіставлень і порівнянь з явищами інших слов'янських мов. Не одне з його пояснень розвитку окремих

мовних явищ стало надбанням науки про історію української мови (з'ясування шляхів розвитку історичних чергувань [o], [e] з [i] та ін.).

Перший науковий огляд українських діалектів на основі широкого матеріалу, зібраного експедиціями Південно-західного відділу Російського географічного товариства, був здійснений К. П. Михальчуком у його праці “*Наречия, поднаречия и говоры Южной России в связи с наречиями Галичини*”, у якій подавалася розгорнута класифікація українських говорів з детальною характеристикою їхніх фонетичних і морфологічних ознак. [13] Беручи до уваги не лише діалектні, а й загальні етнографічні ознаки, К. П. Михальчук усю мовну територію України поділив на три наріччя: *українське, поліське і червоноруське* (також *русинське*). [13, с: 459] Визначивши для цих наріччів певні фонетичні та морфологічні ознаки, які в своїй сукупності доволі виразно окреслюють кожне з них, автор у наріччях також виділяє піднаріччя з їх короткою характеристикою, а в деяких з останніх — також дрібніші діалектні одиниці.

Класифікація українських говорів на три наріччя, здійснена Михальчуком, була найбільш вдалою з усіх спроб, що були проведені в дореволюційній мовознавчій літературі. Ця класифікація найкраще відбивала реальні відносини, що склалися між українськими діалектами. Всі наступні спроби класифікації українських діалектів зводилися переважно до уточнення класифікації Михальчука, хоч серед них були й такі, які пропонували іншу схему основних діалектних угруповань — наріччів. Так, О. І. Соболевський у праці “*Опыт русской диалектологии. Малорусское наречие*” (1892 р.) спираючись на окремі, однак, суттєві фонетичні риси, виділяє лише два наріччя (піднаріччя, за його термінологією): *північноукраїнське* (*північномалоруське*) і *південноукраїнське* (*південномалоруське*). І хоч ця схема класифікації українських говорів була досить популярною в кінці ХІХ — на початку ХХ ст., більшість послідовників її змушена була виділяти в південноукраїнському наріччі ще дві групи говорів — південно-західну і південно-східну. [11, с: 25] [2, с: 9]

1.2. Загальна теорія діалектів

Загалом сучасна діалектологія виділяє декілька типів діалектів – територіальний (регіональний), соціальний та етнічний.

За С. П. Бевзенком, місцеві або територіальні діалекти мають свої особливості та ознаки на різних мовних рівнях — у фонетиці, граматиці, лексиці. [2, с: 5] Ці особливості не існують як цілком окреме, ізольоване від решти мовних явищ, властивих місцевому діалекту в цілому, а виступають у тісному зв'язку з тим спільним, що об'єднує діалекти в єдину національну мову, становлячи разом із цим спільним єдину, цілісну мовну систему місцевого діалекту, в якій спільне (загальне), властиве певній мові в цілому, і особливе (часткове), характерне для певного діалекту, органічно поєднані.

Таким чином, місцевий діалект характеризується наявністю своєї власної мовної системи, яка може протиставлятися мовній системі іншого місцевого діалекту цієї самої мови. У цій системі є певна сукупність діалектних явищ, відмінна від сукупності діалектних явищ іншого місцевого діалекту.

Залежно від співвідношення в мовній системі місцевого діалекту особливого, специфічного і спільного, загального розрізняються діалекти ближчі або й зовсім близькі до літературної мови, і діалекти, більшою чи меншою мірою віддалені від неї. Співвідношення особливого, специфічного і спільного, загального в мовній системі діалекту в процесі розвитку мови мінялося, зокрема в наші часи воно відчутно змінюється в бік зменшення в місцевих діалектах частки особливого, специфічного і збільшення спільного, загального, властивого певній національній мові на всій території її поширення.

Регіональні діалекти є найпоширенішим типом діалектів. [2, с: 6] [3, с: 16] Як правило, мова одного населеного пункту хоча б трохи відрізняється від мови будь -якого іншого місця. Відмінності між сусідніми місцевими діалектами зазвичай невеликі, але, подорожуючи далі в одному напрямку, відмінності накопичуються. Кожна діалектна ознака має свою межу, яка

називається ізоглосом (або іноді гетероглосом). Ізоглоси різних мовних явищ рідко повністю збігаються і, перетинаючись і переплітаючись, складають складні візерунки на діалектних картах. Однак нерідко кілька ізоглос групуються разом у пучок ізоглосів. Це групування спричинено або географічними перешкодами, які зупиняють поширення ряду нововведень на тій же лінії, або історичними обставинами, такими як політичні кордони, що існують давно, або міграціями, через які зіткнулися дві групи населення, діалекти яких розвивалися в суміжних регіонах.

До територіальних діалектів належать місцеві (наприклад, англійська янкі з Кейп-Коду чи Бостона, російська мова Москви чи Смоленська) або більш широкі, такі як англійська долини Делавер, австралійська англійська або тосканська італійська. Такі сутності мають неоднакову ступінь. Наприклад, англійська Південної Кароліни включена до Південноамериканської англійської мови. [22, с: 98] Регіональні діалекти дійсно мають деякі внутрішні відмінності, але відмінності всередині регіонального діалекту менші, ніж відмінності між двома регіональними діалектами одного рангу. У ряді областей ("*мовні ландшафти*"), де діалектна диференціація по суті рівна, навряд чи виправдано говорити про регіональні діалекти. Ця одноманітність змусила багатьох мовознавців взагалі заперечити змістовність такого поняття. Дуже часто, однак, пучки ізоглосів – або навіть окремі ізоглоси, що мають велике значення – дозволяють розділити територію на регіональні діалекти. Громадськість часто знає про такі поділи, зазвичай пов'язуючи їх із назвами географічних регіонів чи провінцій або з якоюсь особливістю вимови – наприклад, Південноанглійськими чи російськими окальними та акальними діалектами. Особливо чіткі випадки поділу прослідковується в тих, де географічна ізоляція зіграла головну роль, наприклад, австралійська англійська чи французька мова Луїзіани. [22, с: 99]

Регіональний діалект, будучи відгалуженням національної мови, поширений на обмеженій території. [2, с: 7] Він характеризується певною сукупністю діалектних явищ, відмінною від сукупності діалектних явищ

іншого місцевого діалекту. Проте не можна думати, що діалектні явища одного діалекту повністю відрізняються від діалектних явищ іншого діалекту. Межі поширення діалектних явищ у говорах сучасної української мови, наприклад, звичайно не збігаються одна з одною, а найчастіше перехрещуються між собою. Проте на стиках місцевих діалектів звичайно скупчуються лінії поширення діалектних явищ (ізоглоси), створюючи ціле пасмо таких ліній, так зване «пасмо ізогłos», яке й відділяє один місцевий діалект від іншого.

На думку Бевзенка С. П., на сучасному етапі розвитку національних мов, у тому числі й української, чіткої відокремленості сусідніх місцевих діалектів між собою не спостерігається. [2, с: 8] На пограниччі діалектів завжди виступає ширша чи вужча смуга перехідних говірок, що поєднують у собі діалектні риси обох сусідніх діалектів із перевагою рис одного з них. Така смуга перехідних говірок тягнеться, наприклад, на пограниччі між поліськими українськими і Південно-західними та Південно-східними діалектами. [9, с: 33]

Він також додає, що у давні часи відокремленість окремих місцевих діалектів була, напевне, виразнішою, ніж тепер. Однак, чим ближче до наших часів, тим більше відокремленість їх згладжується; вони дедалі зближуються між собою, а межі між ними поступово стираються. Наприклад, в Україні на території сучасних Південно-східних діалектів умови для такого зближення були найсприятливіші, у зв'язку з чим зближення цих діалектів зайшло далеко. На території Північних і особливо Південно-західних діалектів умови для зближення були менш сприятливі, чим і пояснюється більша розпорошеність, більша строкатість цих діалектів.

Крім територіальної існує також соціальна диференціація мови. Вона проявляється в наявності соціальних діалектів (також відомого як *соціолект*), під якими розуміють такі різновиди мови, які властиві певним відокремленим суспільним групам людей, об'єднаних спільними виробничими, професійними чи якимись іншими інтересами. Соціолекти вивчаються окремою галуззю лінгвістики – соціолінгвістикою. [4, с: 18] [3, с: 3]

Соціальні діалекти відрізняються від територіальних як своїм функціонуванням, так і своєю структурою. У той час як територіальні, регіональні діалекти служать засобом спілкування широких народних мас на певній, обмеженій території, соціальні діалекти виступають як засіб спілкування лише певної, але не обмеженої територіально суспільної групи людей і тільки в спеціальних умовах. Для повсякденного спілкування носії соціальних діалектів, як і всі представники певного народу, користуються загальнонаціональною мовою, усною літературною чи якимось із її місцевих говорів. На відміну від місцевих діалектів, що мають свої особливості в усіх мовних рівнях, соціальні діалекти в жодному рівні мови, крім лексики, не мають хоча б незначних своїх особливостей, а користуються фонетикою, граматикою й основною лексикою загальнонаціональної мови. Навіть ті специфічні слова й вислови, що притаманні цим діалектам, мають фонетичне й граматичне оформлення, властиве певній національній мові чи якомусь із її місцевих діалектів. Також, самі особливості в лексиці й фразеології, що властиві соціальним діалектам, стосуються лише окремих семантичних груп лексики, пов'язаних з інтересами й потребами носіїв цих діалектів. Отже, соціальні діалекти, будучи позбавлені характерних особливостей у фонетиці й граматиці, не становлять окремих мовних систем, не є діалектами в повному розумінні цього слова, а термін “діалект” стосовно до них використовується чисто умовно.

Соціальні діалекти поділяють на два види: професійні діалекти і жаргони. Професійні діалекти виникають в умовах виробничої і професійної диференціації суспільства, суспільного розподілу праці і являють собою природне мовне явище в кожній живій мові. Вони створюються на ґрунті усного різновиду загальнонародної мови і становлять власне зібрання окремих слів і висловів, пов'язаних з певною професією чи родом заняття. [5, с: 193]

Так, наприклад, у водіїв *легковий автомобіль з покращеною прохідністю* має назву – *бобик*, *руль* – *бублик*, *автопокришка* – *гума*, а сам *автомобіль* – *кінь*. Такі професійні діалекти є метафоризованими словами загального

використання. Деякі з цих слів входять до нормального вжитку: *двірник – пристрій для очищення вітрового скла (склоочисник) – у водіїв*. Інколи професійні діалекти мають локальний характер і накладаються на територіально-діалектичні відмінності в лексиці. Так, в південно-західних діалектах “*верстат*” має назву – *кросна*. [5, с: 194]

А у сфері сільського господарства сільські робітники використовують у своєму вжитку такі слова як *оранка, косовиця, скиртування, силосування*; серед шахтарів поширені слова *забій, вруб-машина, на-гора, віра, майна*; у сталеварів – *мартен, плавка, проба, оболванка, вагранка, затискач*; від працівників поліграфії можна почути поняття *курсив, петит, набір, гранки*, від медиків – *перкусія, пальпація, ремісія, кома* тощо. У професійних діалектах кожна назва за своїм походженням є структурною і відноситься лише до певної професійної сфери, тобто ізольована від інших. [5, с: 194]

Соціальна диференціація мови здавна супроводжує її територіальну диференціацію, оскільки поміж носіями місцевих діалектів існують відмінності в мові, зумовлені неоднаковим рівнем їхньої освіти, загальної культури, видом занять тощо. [2, с: 13]

У багатьох місцевостях діалектні відмінності пов’язані із соціальними класами, рівнями освіти чи з обома. Більш високоосвічені носії і, часто, представники вищого суспільного класу, як правило, використовують більше ознак, що належать до стандартної мови, тоді як оригінальний діалект регіону краще зберігається в мовленні нижчих та менш освічених класів. У якомусь сенсі, даний факт підтверджує притаманність діалекту біднішим верствам населення. У великих міських центрах часто розвиваються інновації, невідомі в колишньому діалекті регіону. Таким чином, у містах соціальна стратифікація діалектів є особливо актуальною і далекосяжною, тоді як у сільській місцевості з консервативним способом життя переважає традиційна географічна діалектна диференціація.

Освітні відмінності між мовцями сильно впливають на обсяг їх словникового запасу. Крім того, практично у кожній професії є свої вирази, які

включають технічну термінологію, а іноді також випадкові слова або ідіоми, властиві групі. Сленг також характеризується переважно специфічним словниковим запасом і є набагато гнучкішим, ніж звичайний діалект, оскільки підпорядковується моді і сильно залежить від вікової групи мовця. Сленг - так само, як професійний діалект - використовується переважно особами, які в деякому сенсі є дводіалектними; тобто вони розмовляють якимось іншим діалектом або стандартною мовою, крім сленгу. Діалектні відмінності також часто йдуть паралельно з релігійним чи расовим поділом населення.

В корейській соціальній діалектології частіше всього соціолектами виступають способи мовлення людей різного віку, тобто різного покоління, адже вважається що покоління людей віком старше 60 років краще володіє ідіомами ієрогліфічної природи – ханчжасоно, а люди молодше 40 років частіше вживають англійські слова та пов'язаний з ними сленг.

Питання визначення терміну “соціолект”, та його особливостей глибоко вивчалось відомими дослідниками, такими як Дж. Мюррей, Л. Соудек, Е. Партрідж, В. А. Хомяков, С. Б. Флекснер, А. Д. Швейцер, Г. А. Судзиловський, В. П. Коровушкін. Вченими було встановлено, що соціальний діалект характеризується специфічними особливостями у формуванні, доборі й використанні певної частини лексичних та фразеологічних засобів (у граматичній структурі такі особливості не спостерігаються). Обсяг словника таких груп зумовлюється ступенем їхньої відособленості від решти носіїв мови і включає в себе певну кількість специфічних повнозначних слів – іменників, прикметників, дієслів, прислівників, рідше – числівників і займенників (останні зустрічаються тільки в таємних соціально-діалектних системах) чи загальноновживаних слів у специфічних значеннях (решта лексичних засобів – загальноновживані слова).

В науковій літературі термін “соціальний діалект” іноді використовують як у вузькому, так і в широкому значенні. При широкому розумінні значення терміну, до категорії соціального діалекту слід зараховувати майже усі види соціально обумовлені різновиди мови, незалежно від їх структурних та

функціональних особливостей. Іноді соціолектами називають основні форми існування мови. Наприклад, В. М. Жирмунський, до соціальних діалектів відносив і територіальні діалекти (говірки селян), напівдіалекти (мова міщан), а також літературну мову, вважаючи “соціальними рівнями мови”, що сходять до класової диференціації суспільства. [4, с: 20]

Етнічний діалект - це окрема форма мови, якою розмовляють представники певної етнічної групи. Також називається соціоетнічним діалектом. Рональд Вордхо і Джанет Фуллер зазначають, що "етнічні діалекти - це не просто іноземні акценти мови більшості, оскільки багато їх носіїв цілком можуть бути одномовними носіями мови більшості. Етнічні діалекти є груповими способами розмовляти мовою більшості". [27, с: 13]

Наприклад, в США наявні два основних етнічних діалекти, які активно досліджуються – Афроамериканський та Чікано (також відомий як латиноамериканська англійська). За Крістіною Денхам, афроамериканською англійською розмовляють насамперед американці африканського походження; її унікальні характеристики також були обумовлені спочатку поселенням, але зараз зберігаються через соціальну ізоляцію афроамериканців та історичну дискримінацію щодо них. Тому афроамериканська англійська мова більш точно визначається як етнічний діалект, ніж як регіональний. [21, с: 27]

1.3. Поняття “говірка”, “наріччя” та засади їхньої диференціації у діалектологічній науці

Найдрібнішою діалектною одиницею є говірка (також – *субдіалект*), що охоплює звичайно мову одного, а іноді й кількох цілком однотипних з мовного погляду населених пунктів, між якими немає будь-яких територіально виражених мовних відмінностей. Говірка, отже, являє собою цілісне мовне утворення без мовних відмінностей, за винятком чисто індивідуальних особливостей мовлення, викликаних індивідуальними дефектами мови, а також рівнем освіти, загальної культури, родом заняття певного індивідуума чи певної групи людей тощо. [2, с: 6] [15, с: 9]

Групу однотипних говірок, що споріднені між собою рядом специфічних мовних ознак, якими вони більш-менш відчутно відрізняються від інших груп говірок, називають говором. [2, с: 6] Говір — це територіально окреслене діалектне утворення, яке характеризується певною сукупністю діалектних ознак. На діалектологічній карті говори відмежовуються один від одного пасмом ізоглос, що скупчуються на кордонах говорів.

У російській діалектології, однак, термін “говор” вважається найменшою одиницею діалектології. Так, за В. Д. Бондалетовим *говор (говор)* це “найменша територіальна одиниця мови, обслуговуюча жителів населеного пункту (село) та така, що має відмінні особливості у всіх сторонах мовної системи”. [3, с: 62] У той же час, термін “говірка” є зовсім відсутнім в російській діалектології та російський “говор” вважається його еквівалентом. В англійській науковій літературі для позначення “говірки” використовується термін “*subdialect*” (*субдіалект*).

Найбільшою діалектною одиницею є наріччя, або діалектна група, що являє собою найширше діалектне угруповання певної мови, до складу якого входять однотипні діалекти цієї мови, що мають цілий ряд спільних мовних рис, якими вони виразно відрізняються від інших наріччя чи діалектних груп цієї самої мови. [2, с: 7]

Українська діалектика поділяється на 3 основних наріччя: Поліське, або Північноукраїнське (на території сучасної Чернігівської області, в північних районах Сумської, Київської, Житомирської, Рівенської та Волинської областей, а також у ряді південних районів Білорусі), Південно-західне (на території Вінницької, Хмельницької, Тернопільської, Львівської, Івано-Франківської, Чернівецької, Закарпатської областей, у південних районах Житомирської, Рівенської, Волинської областей, у деяких районах Черкаської, Кіровоградської, Миколаївської, Одеської областей, а частково в Польщі, Чехії, Словаччині, Румунії), та Південно-східне (на території південних районів Київської та Сумської областей, на всій території Харківської, Луганської, Донецької, Полтавської, Дніпропетровської, Запорізької,

Херсонської, Черкаської, Кіровоградської, Миколаївської, Одеської областей (в останніх чотирьох областях виняток становлять окремі райони), в Кримській АР, а також у суміжних районах Курської, Белгородської, Воронежської, Ростовської областей Російської Федерації і в Краснодарському краї та ін.). [2, с: 7] [15, с: 27] [9, с: 16]

У кожній із цих діалектних груп, у свою чергу, розрізняються окремі діалекти чи говори, групи говірок. Так, у системі поліських діалектів розрізняють групу *лівобережнополіських*, чи *східнополіських говірок*, а також *правобережнополіські*, чи *середньополіські*, *волинсько-поліські*, чи *західнополіські* говори, до яких прилягають і *підляські*, чи *надбужько-поліські*, *говірки*; у системі Південно-західних діалектів — *волинсько-подільську* (з дрібнішими одиницями — *південноволинські* і *подільські* *говірки*), *галицько-буковинську* (*наддністрянські*, *покутськобуковинські*, *східнокарпатські*, або *гуцульські*, а також *надсянські* *говірки*), *карпатську* (*північнопідкарпатські*, або *бойківські*, *середньозакарпатські*, *західнокарпатські*, або *лемківські*, *говірки*) групи говорів; у системі Південно-східних діалектів — *середньонаддніпрянські*, *слобожанські* і *степові* групи говірок. [2, с: 8]

В російській мові, наприклад, наявні два наріччя: **північноросійське** (*северорусское*) (для говірок даного наріччя характерні наступні ознаки – окання; вибухова вимова звуку [г]; закінчення *-я* у родовому та знахідному відмінках однини особистих займенників *я*, *ты* та зворотного займенника *себя*; *-т* (твердий) у закінченнях дієслів 3-ої особи одн. та мнж. теперішнього та простого майбутнього часів; наявність слів: *ковш*, *квашня*, *сковородник*, *зыбка*, *кафтан*, *озимь* та інших) та **південноросійське** (для говірок характерні – акання; фрикативна вимова звуку [г]; закінчення *-е* у родовому та знахідному відмінку однини особистих займенників *я*, *ты* та зворотних займенників; *-т* (м'який) у 3-ій особі одн. та мнж. теперішнього та просто майбутнього часів; наявність слів: *корец*, *дежа*, *чапельник*, *люлька*, *зипун* та інших). [7, с: 35] [3, с: 65]

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ I

У розділі ми розглядали основоположення та історію діалектологічної науки та теоретичні засади діалектів.

Було визначено, що діалектологія – це наука, завданням якої є детальне вивчення та дослідження діалектних явищ. Вона має обширну теоретичну базу, яка датується від 80-90-х рр. XIX ст.

Першою роботою з лінгвогеографії та ареальної лінгвістики є *Атлас діалектів Північної та Середньої Німеччини* німецького вченого-діалектолога Георга Венкера, який він опублікував у 1881 році. Венкер також вважається батьком методу анкетування для збору даних з метою їх дослідження в контексті діалектологічної науки.

Наступними роботами, що мали велике значення для розвитку діалектологічної науки були праці Жюля Жильєрона та Едмона Едмона, що базувалися на іншій концепції. Жильєрон створив “*Atlas linguistique de la France*” (*Лінгвістичний атлас Франції*), який публікувався по частинам з 1902 по 1912 рр.. Після них, нішу взяли на себе інші європейські лінгвісти. Одним з найбільших внесків вважається “*Sprach- und Sachatlas Italiens und der Südschweiz*” (*Мовний атлас Італії та Південної Швейцарії*) Карла Яберга та Якоба Джуда, який з'явився з 1928 по 1940 р. У 1950-х рр. група Гарольда Ортона з університету Лідса провела дослідження діалектних явищ на території усіх Британських островів. Це вважається першим глибоким дослідженням діалектів Англії.

Дослідженням діалектичних явищ також почали займатися за океаном в США. У США, де дослідження проводилися по регіонах, між 1931 і 1933 рр. група під керівництвом Ганса Курата провела дослідження серед 213 громад Нової Англії.

В Японії Комітет японських діалектологів опублікував перший лінгвістичний атлас Японії у двох томах у 1905–1906-х рр.. Були також проведені додаткові роботи над кількома новими атласами Японії, включаючи атласи окремих регіонів.

Ситуація в Китаї мала специфічний характер через величезну кількість населення, тобто носіїв китайської мови, та значну діалектну диференціацію (деякі діалекти, головним чином ті, що на півдні країни, вважаються за західними стандартами саме мовами), а також характеру писемної системи китайської мови, у якій ієрогліфи представляють собою концепт.

У даному розділі також було встановлено, що за типологічними ознаками розрізняють 3 основних видів діалектів – територіальний (або *регіональний*), соціальний (відомий також як *соціолект*) та етнічний (відомий також як *соціоетнічний*).

Під соціальним діалектом (*соціолектом*) розуміють такі різновиди мови, які властиві певним відокремленим суспільним групам людей, об'єднаних спільними виробничими, професійними чи якимись іншими інтересами. Дане явище вивчається соціолінгвістикою. Його відмінність від регіонального полягає у тому, що він виступає у якості засобу спілкування певної, територіально необмеженої суспільної групи, у той час як регіональний діалект є засобом комунікації людей, що проживають у певному регіоні, територіально обмеженому просторі.

Соціальні діалекти поділяють на два види: професійний діалект та жаргони. Професійні діалекти виникають в умовах виробничої і професійної диференціації суспільства, суспільного розподілу праці.

У якості прикладу наводилися український жаргон водіїв, який містить метафоризовані слова. Також, професійний діалект працівників сільськогосподарської сфери, шахтарів, сталеварів, поліграфістів, медиків та інших.

Етнічним діалектом називають форму мови, що притаманна для представники певної етнічної групи. Також називається соціоетнічним діалектом.

РОЗДІЛ II. ДІАЛЕКТОЛОГІЯ КОРЕЙСЬКОЇ МОВИ

2.1. Основоположення діалектології корейської мови

До новітнього часу, зацікавленість діалектами корейської мови носила переважно частковий характер, але починаючи з кінця 19-ого століття та початком 20-ого, діалектологія корейської мови почала подавати перші ознаки проведення активних досліджень та формування лінгвістичних теорій.

У той час, дослідження діалектів були в основному зосереджені на зборі інформації про діалекти для проведення історичного аналізу, а також виявленні зниклих літер у літературі епохи Середньовіччя та встановленні їхньої фонетичної цінності. Діалектологія була зосереджена на дослідженні певного історичного проміжку часу. У цей час почали з'являтися тенденції до перших спроб збору даних щодо певних форм діалектів та з'ясування їхнього географічного розподілення, їхньої структуризації. [32, с: 54]

Основна активна діяльність припадала на Товариство корейської мови (*조선어학회*), яке сьогодні відоме як *한글학회*. Саме цією організацією було запроваджено “*한글날*” (*День Хангилю*) 4 Листопада 1926 року. Також, товариство видало у 1933 році “*한글맞춤법통일안*” (*Стандартизована орфографія Хангилю*), що заклала основи орфографії сучасної корейської мови. Члени товариства доклали надзвичайно великих зусиль у процесі збору даних про діалекти корейської мови та їх аналізу.

Сін Мьон Гюна (신명균) (1927) зацікавило чому у діалекті Пхьонан: “Замість *장서방* кажуть *당서방*, *췌서방* – *도서방*, *천하* – *턴하*, *제자* – *데자*”, тому він взявся активно та детально досліджувати історичний вплив цього факту, прив'язавши його до стародавньої літератури.

Лі Хі Син (이희승) видав у 1932 та 1936 рр. “*표준어에 대하여*” (*Про стандартну мову*) та “*각방언과 표준어*” (*Діалекти та стандартна мова*), у яких зробив порівняльно-історичний аналіз таких слів як “*뭔다*, *한밭*, *한쇼 한비*, *행길*, *시내*” з архаїзмами та пояснив чому у діалекті Пхьонан “*저녁*” (*вечір*) називають “*나죄*”.

О Се Чжун (오세준) у своїй праці “온성방언” (Говір Онсону), у якій висловив свою думку, що вимова у цьому говорі дуже схожа на вимову у говорі міста Пхеньян, та привів для підтвердження цього наступні приклади:

- “자, 저, 조, 주, 지” вимовляються як “다, 더, 도, 듀, 디”: 운동장 – 운동당; 중심 – 둥심; 지방 – 디방;
- “자, 저, 조, 주” вимовляються як “자, 저, 조, 주”: 저고리 – 저고리;
- “사, 서, 소, 수” вимовляються як “샤, 셔, 쇼, 슈”: 사례 – 샤례; 경찰서 – 경찰쇼; 항상 – 향샹; 풍속 – 풍속;
- “외” вимовляється як “웨, 왜”: 겨외 – 경웨; 외가 – 왜가; 외국 – 왜국;
- У частках зникає патчим (받침): 사슴을 – 사슴이르; 사슴은 – 사슴이느;
- Наявність специфічних афіксів: 왔습니다 – 왔스꾸마; 가지지 않았습니까 – 가지대넛슴둥; 한이 됩니다 – 한이 되우꾸마; 그렇습니다 – 그럿습니;

У виданні Товариства корейської мови, журналі “한글” було опубліковано матеріали (시골말캐기), що свідчили про активну роботу над збором інформації щодо корейських діалектів, серед них такі що стосувалися:

- Лексичної різноманітності корейських діалектів. Демонстрація звичайної різниці використовуваного вокабуляру: 무우, 무시, 무수, 무꾸; 돌, 독, 돌망구, 돌맹이; 팻, 팔, 꾹, 꾹, 파끼, 패끼;
- Твердження про різні джерела походження діалектів та стандартної мови, або про їх збереження архаїчної морфологічної системи: 우정 – 일부러; 아저니 – 미리; 저녁 – 나조; 석냥 – 비지깨;
- Граматичного аспекту. Відмінність закінчень граматичного значення: 듣다/듣으니 (들으니); 신다/실고 (신고);

Зі сторони Північної Кореї найвидатнішим діалектологом вважається Кім Бьон Чже (김병제), який видав цілу низку праць стосовно корейської діалектології та її проблематики: “조선어방언학개요 상” (1959), “조선어방언학개요 중” (1965), “조선어방언학개요 하” (1975), “방언사전” (1980), “조선언어지리학시고” (1988). У своїх трьох виданнях “조선어방언학개요” він

дослідив фонетичні, морфологічні та лексикологічні особливості діалектів, таким чином провівши масштабне, для того часу, дослідження. Також, Кім Бьон Чже належить перша у КНДР робота з лінгвістичної географії. Кім Бьон Чже увів до північнокорейської діалектології поняття “방언지구”, “방언지역”, “방언지방”, які використав у власній класифікації корейських діалектів, та, які можуть вважатися відповідниками українським категоріям “наріччя”, “говір”, “говірка”.

Одними з найважливіших для корейської діалектології вважаються праці Рі Гик Ро (리극로), корейського активіста та борця за незалежність Кореї від японського колоніального правління. Рі Гик Ро був членом Трудової Партії Кореї, яка на сьогоднішній день є правлячою політичною партією КНДР, та у 1935 році займав посаду голови комітету з питань стандартизації корейської мови, яка у той час йменувалася 조선말 (“Чосонмаль” – “мова Чосону”, тобто Кореї), а також читав лекції у Товаристві корейської мови. [32, с: 56]

Рі Гик Ро видав у 1932 році свою першу працю з діалектології “조선말의 사투리” (Діалекти корейської мови), у якій фіксувалися фонетичні (встановлення “성조” (інтонації) та “음장” (звукового поля), палатизації фонем ㅇ, △, ㅃ), граматичні (종결어미 (Закінчення), 시제표시어미 (афікси вираження часу), 격어미 (відмінкові закінчення)) та лексичні (할아버지 – 혀, ㅋ) особливості та відмінності корейських діалектів. Також, у цій праці він висунув власну класифікацію діалектів корейської мови, де територіально поділив їх на 5 частин:

- Квансо (관서) (провінція Пхеньян та частина провінції Хванхе)
- Хонам (호남) (провінції Північний Чолла та Південний Чолла, провінція Південний Чхунчхон)
- Йоннам (영남) (провінції Північний Кьонсан та Південний Кьонсан, частина провінції Канвон, також частина берегової лінії провінції Південний Чолла)

- Кванбук (*관북*) (провінції Північний Хамгьон та Південний Хамгьон)
- Чжунбу (*중부*) (провінція Кьонгі, частина Канвон та частина провінції Хванхе).

Подальші дослідження діалектів корейської мови були втілені у роботах японського лінгвіста, спеціаліста японської та корейської мов, Сімпея Огури (*小倉 進平*). Огура займався дослідженням корейської мови, у той час коли Корея була анексована Японською імперією, та став відомим після прориву у розшифровці пісень хянга (*향가*), що вважалися основним джерелом давньокорейської мови. У 1940 році Огурою була опублікована його праця щодо діалектології корейської мови – *The Outline of the Korean Dialects*. У ній описувалися фонетичні (звуки *o, o, o, o, a* та *u, u* у середині слова), лексичні (*벼, 옥수수, 달팽이*) та граматичні (гонорифічна форма *-하십시오*, предикативне закінчення *-음(슴)니다*) відмінності. Дослідження було проведено у більше ніж 250 населених пунктах Кореї. У результаті Огурою було запропоновано наступну класифікацію:

- Діалект Кьонсандо (*경상도 방언*) – сучасні провінції Північний Кьонсан та Південний Кьонсан;
- Діалект Чолладо (*전라도 방언*) – сучасні провінції Північний Чолла та Південний Чолла;
- Діалект Хамгьондо (*함경도 방언*) – сучасна провінція Північний Хамгьон, частина провінції Південний Хамгьон, частина провінції Північний Пхьонан;
- Діалект Пхьонан (*평안도 방언*) – сучасні провінції Північний Пхьонан та Південний Пхьонан;
- Діалект Кьонгідо (*경기도 방언*) – сучасні провінції Кьонгідо, Хванхе, Північний та Південний Чхунчхон, Канвон;
- Діалект Чечжудо (*제주도 방언*) – сучасна провінція Чечжудо; [25]

У 1945 році було проведено ще одне дослідження діалектів корейської мови іншим японським дослідником Коно Рокуро, раніше підлеглим Огури. [36, с: 66] Рокуро провів власні польові дослідження та, з використанням вже існуючих матеріалів, висунув свою класифікацію діалектів корейської мови:

- Чжунсон (중선 방언) – “Центральний”
- Сосон (서선 방언) – “Західний
- Пуксон (북선 방언) – “Північний”
- Намсон (남선 방언) – “Південний”
- Чечжудо (제주도 방언) [36]

Чжунсон, Сосон та Пуксон були діалектами Кьонгідо, Пхьонандо та Хамгьондо відповідно, а Намсон складався з діалектів Кьонсандо та Чолладо, згідно класифікації попередника Огури. Однак, об'єднання діалектів Кьонсандо та Чолладо в один вважається некоректним. Діалект Кьонсандо вважається “діалектом інтонації (성조방언)”, та характеризується наявністю 6 голосних у своєму складі і відсутністю явища нерегулярності дієслів з патчімом (받침) -ㅁ-. У той час, як у діалекті Чолладо дане явище присутнє, і сам діалект має у своєму складі 10 голосних, тому його називають “діалектом звукового поля (음장방언)”. [39]

Після здобуття Кореєю незалежності у 1945 році, дослідження діалектології знову активізувалося наразі з боку корейських учених. Вона почала поповнюватися новими роботами: Сок Чжу Мьон “Діалект Чечжудо” 석주명 «제주도방언집 濟州島方言集» (1947); Хьон Пьон Хьо “Дослідження діалекту острова Чечжудо” 현평효 «제주도방언연구 濟州島方言研究» (1962); Чхве Хак Кин “Дослідження діалекту Південного Чолла” 최학근 «전라남도방언연구 全羅南道方言研究» (1962); Кім Хьон Гю “Дослідження діалектів Кореї” 김형규 «한국방언연구 韓國方言研究» (1974); Кім Йон Тхе “Дослідження діалекту Південного Кьонсану” 김영태 «경상남도방언연구 慶尙南道方言研究» (1975); Чхве Хак Кин “Енциклопедія діалектів корейської мови” 최학근 «한국방언사전

韓國方言辭典» (1978); Лі Дон Чжу “Діалект Південного Чолла” 이돈주 «전남방언
全南方言»(1978); Кім Йон Бе “Дослідження діалекту Пхьонандо” 김영배
«평안방언연구 平安方言研究» (1997); Кім Тхе Гюн “Словник діалекту Північного
Хамгьону” 김태균 «함북방언사전» (1986); Пак Йон Ху “Дослідження діалекту
Чечжу” 박용후 «제주방언연구» (1960/1988);

З 1987 по 1995 рр. Інститутом мовних явищ Академії Корезнаства
(한국학중앙연구원) було випущено 9 томів «한국방언자료집» (*Збірка діалектів
Кореї*). Роботи по плануванню та дослідженню інформації для даної збірки
проходили з 1978 року.

У зв'язку з цим, у корейській діалектології почалася зміна у
систематичному вивченні окремих діалектів, що можна прослідкувати у праці
Лі Сун Ньона «제주도방언의 형태론적 연구» (*Дослідження морфологічної
структури діалекту Чечжудо*), яка іноді привертала увагу до дослідження
проблематики історії корейської мови.

«경상남도방언의 성조» (*Про тони в діалекті Південного Кьонсану*) (1954)
Хо Уна було суто технічним дослідженням, яке показує відмінності в
налаштуванні тональних елементів і типів тонів. У праці Чжон Йон Чхана
«경상도방언의 성조에 대한 몇 가지 문제점» (*Деякі проблеми тонів діалекту
Південного Кьонсану*) продовжується розглядатися дана проблематика.

У 1960-х рр. зросло структурне діалектне сприйняття, почали
публікуватися детальніші та більш специфічні дослідження. Серед них такі
праці: “Про фонетику діалекту Південного Кьонсану” Кім Йон Сона 김영송
«경남방언의 음운» (1963), “Система голосних діалекту Південного Кьонсану”
Чжон Йон Чхана 정연찬 «경남방언의 모음체계» (1968), “Система голосних
діалекту Чечжудо” Хьон Пхьон Хьо 현평효 «제주도방언의 모음체계» (1969),
“Дослідження діалекту Південного Чолла” Лі Дон Чжу 이돈주 «전남방언에 대한
고찰» (1969), “Фонетика регіонального говору Хванган” Лі Бьон Гина 이병근

«황간지역어의 음운» (1969) та його “Система голосних та явище неогубленості голосних у говорі регіону Кьонгі” «경기지역어의 모음체계와 비원순모음화» (1970).

Друга половина 1960-х років – це період становлення сучасної діалектології. Дослідження окремих діалектів, описані в працях Лі Бьон Гина “Феномен умлауту у говорі регіону Унбон” 이병근 «운봉지역어의 움라우트현상» (1971) та Лі Син Чже “Система голосних та явище огубленості у діалектах південних регіонів” 이승재 «남부방언의 원순모음화와 모음체계» (1977), продемонстрували схильність до органічної інтерпретації систем і явищ, а також схильність до синхронного опису різних морфофонемічних та граматичних явищ.

“Дослідження морфофонемії говірки регіону Каннин” Лі Ік Сопа 이익섭 «강릉방언의 형태음소론적 고찰» (1972), “Про дифтонги говорів узбережжя Східного моря” Лі Бьон Гина 이병근 «동해안방언의 이중모음에 대하여» (1973), “Дослідження фонетичної системи діалекту Пхьонан” Кім Йон Бе 김영배 «평안방언의 음운체계연구» (1977), “Фонетична система говірки Гуре” Лі Син Чже 이승재의 «구례지역어의 음운체계» (1980), “Фонетична теорія діалектів” Чхве Те Йона 최태영 «방언음운론» (1983) та інші були присвячені вивченню фонетичних явищ. Такі праці як “Дослідження системи ввічливості та гонорифізмів говору Йондон” Лі Ік Сопа 이익섭 «영동방언의 경어법연구» (1974), “Дослідження предикативний афіксів діалекту Чечжудо” Хьон Пхьон Хьо 현평효의 «제주도방언의 정동사어미연구» (1974), “Про питальні частки діалекту Північного Кьонсану” Чон Сі Квона 천시권 «경북방언의 의문첨사에 대하여» (1975), “Структура питання у сучасній мові” Чхве Мьон Ока 최명옥 «현대국어의 의문법» (1976), “Про наративність та інтерогативність говору Андон” Кан Сін Хана 강신항 «안동방언의 서술법과 의문법» (1978), “Дослідження відмінків говірки Чжончжу” Хон Юн Пьо 홍운표 «전주방언의 격연구» (1978), “Проблематика гонорифічної системи у наріччі Сонам” 박양규 «서남방언 경어법의 한 문제» (1980) та інші, є синхронічними дослідженням граматичних явищ цього періоду.

2.2 Класифікація діалектів корейської мови

Кім Бьон Чже була розроблена наступна класифікація діалектів корейської мови:

방언지구 (наріччя)	
동부방언지구 (Східна діалектна група)	서부방언지구 (Західна діалектна група)
동북방언지역 동남방언지역	서북방언지역 서남방언지역 중부방언지역 제주도 방언지역

- **동북방언 (Північно-східний):** 함경도방언지방 (провінція Хамгьон) – 함경남도 (Південний Хамгьон) (окрім округів 요덕 (Йодок), 금야 (Ким'я), 고원군 (Ковінгун), 함경북도 (Північний Хамгьон));
- **서북방언 (Північно-західний):** 평안도방언지방 (провінція Пхьонан) – 평안남도 (Південний Пхьонан), 자강도 (провінція Чжагандо), 황해도방언지방 (провінція Хванхедо) (окрім округів 금천군 (Кимчхонгун), 토산군 (Тхосангун); 청단 (Чхондан), 연단 (Йондан), 배천군 (Печхонгун);
- **중부방언 (Центральний):** 경기도방언지방 (провінція Кьонгі), 강원도방언지방 (провінція Канвон), 충청도방언지방 (провінція Чхунчхон) та інші;
- **동남방언 (Південно-східний):** 경상도방언지방 (провінція Кьонсан, включно з Північний Кьонсан та Південний Кьонсан);
- **서남방언 (Півенно-західний):** 전라도방언지방 (провінція Чолла, включно з Північним Чолла та Південним Чолла);
- **제주방언 (Чечжу):** 제주도방언지방 (провінція Чечжу, географічний острів Чечжу (Чечжудо); [32]

Класифікація північнокорейського діалектолога Кім Бьон Чже вважається однією з найактуальніших в наукових колах КНДР. Однак

ширшого використання у наукових колах вона не здобула, можливо через політичні чинники.

Кім Йон Хван (김영환) у своїй праці “조선어방언학” (*Діалектологія корейської мови*), після детального аналізу та розбору фонетичних, синтаксичних та лексикологічних особливостей, вибудував наступну класифікацію діалектів корейської мови:

- **서북방언** (Північно-західний діалект): 평안남북도 (Пхьонан);
- **동북방언** (Північно-східний діалект): 함경남북도 (Хамгьон), 양강도 (Янгандо);
- **육진방언** (Діалект Ючжін): 함경북도 (Південний Хамгьон), 육진지방 (регіон Юкчжін);
- **중부방언** (Центральний діалект): 경기도 (Кьонгі), 강원도 (Канвон), 충청남북도 (Чхунчхон), 황해남북도 (Хванхе);
- **서남방언** (Південно-західний діалект): 전라남북도 (Чолла);
- **동남방언** (Південно-східний діалект): 경상남북도 (Кьонсан);
- **제주방언** (Діалект Чечжу): 제주도 (провінція, острів Чечжу); [32, с: 59]

На сьогоднішній день, вченими Південної Кореї та західних країн виділяється 3 класифікації діалектів корейської мови. Кожна з них була побудована з урахуванням територіально-адміністративного поділу Кореї, як до, так і після перебування країни під владою Японської імперії. Після здобуття незалежності Корея була поділена навпіл між США та СРСР на відповідно радянську та американську окупаційні зони на основі яких було створено дві держави – КНДР та Республіку Корея. З закінченням Корейської війни 1950-53 рр. завершився процес територіальної консолідації обох держав.

Через геополітичну та ідеологічну ворожнечу між двома країнами, подорожі з однією Кореї в іншу стали неможливими, що у свою чергу унеможливило також і проведення польових досліджень діалектів корейської мови з метою оновлення актуальності існуючої інформації. Таким чином, через історичні та політичні причини, вчені не змогли досягти консенсусу у використанні єдиної класифікації діалектів, тому і по сьогоднішній день у використанні знаходяться три класифікації діалектів.

За класифікацією Лі Сун Ньона [26, с: 35]:

- 1) Пхьонанський діалект (*평안도 방언*)
- 2) Хамгьонський діалект (*함경도 방언*)
- 3) Діалект Чолла (*전라도 방언*)
- 4) Кьонсанський діалект (*경상도 방언*)
- 5) Діалект Чечжудо (*제주도 방언*)
- 6) Центральний діалект (*중부 방언*)

За класифікацією Сінпей Огури:

- 1) Пхьонанський діалект (*평안도 방언*)
- 2) Хамгьонський діалект (*함경도 방언*)
- 3) Діалект Кьонгі (*경기도 방언*)
- 4) Діалект Чолла (*전라도 방언*)
- 5) Кьонсанський діалект (*경상도 방언*)
- 6) Діалект Чечжудо (*제주도 방언*)

За класифікацією Коно Рокуро:

- 1) Західний (*서선 방언*)
- 2) Північний (*북선 방언*)
- 3) Центральний (*중선 방언*)
- 4) Південний (*남선 방언*)
- 5) Чечжудо (*제주도 방언*)

Варто зазначити, що класифікації, висунуті Лі Сун Ньоном та Рокуро, будуються та беруть за основу класифікацію Сінпея Огурі, або, у всякому разі, використовують статистичні показники та географічні дані, що були зафіксовані Огурою у своїх роботах з діалектології корейської мови. Таким чином, класифікація Огурі найчастіше використовується корейськими діалектологами при проведенні досліджень. Також відомо, що при спробі актуалізації своєї роботи та оновлення класифікації діалектів корейської мови Огура зіткнувся з труднощами, тому запропонована ним схема не зовсім є сучасною. Інформація щодо діалектів північної частини Корейського півострова (територія КНДР) наразі не є скорегованою. Враховуючи політику інформаційно-комунікативної ізоляції держави КДНР, подальша можливість оновлення існуючих схем здається смутною.

Окрім вищезазначених діалектів, що знаходиться в ужитку саме на території Корейського пів острова, існує декілька діалектів корейських переселенців. Серед них:

- *재중 한국어* – мова корейських іммігрантів в Китаї, має багато прямих запозичень з китайської мови;
- *중앙아시아고려말* – мова корейців (корьоїнів “*고려인*”) Середньої Азії, також відома як Корьомаль “*고려말*” (Корьо мар).

2.3 Лексико-граматичні, фонетичні та морфологічні особливості та відмінності діалектів корейської мови

При написанні даного розділу було використано класифікацію діалектів корейської мови за Сімпеєм Огурою.

Головним чинником формування діалектів в корейській мові була географія, хоча політичні та історичні фактори теж були присутніми. Наприклад, діалект Чечжудо з’явився через відсутність його прямого зв’язку з континентальною Кореєю, адже сама провінція Чечжудо є островом. Також, діалекти Коьнсану та Чолла демонструють велику відмінність, незважаючи на

своє близьке один до одного географічне розташування, через історичну нестачу комунікації та транспортної інфраструктури між собою. [26, с: 32]

У 1933 році з прийняттям “Стандартизованої орфографії Хангилю” *맞춤법통일안*, Сеульський говір (центрального діалекту) було визначено за стандарт корейської літературної мови. Таким чином, ЗМІ, книжкові видання, офіційні державні документи використовують Сеульський говір корейської мови. У той час як у КНДР, діалект столиці держави – Пхеньяну – визначається за стандарт державної мови, відомої також як “Культурна мова” (*문화어*). [32]

Хамгьонський діалект (*함경도 방언*)

Фонетика:

- 8 монофтонгів: /이, 에, 애, 으, 어, 아, 우, 오/; Відсутність звуків /외, 위/; відбувається заміна /외/ на /애/ або /오/: 외손자 – 애손자, 회의 – 호이;
- Явище умлаутизації звуку /우/, змінюється на /위/: 구경 – 귀경, 죽이다 – 쥐기다;
- Зміна дифтонгів /야, 요, 유/ на монофтонги /아, 오, 우/ при палатизації приголосних /ㄱ, ㅋ, ㅎ/: 글 – 줄, 효자 – 소자, 흥 – 승;
- Зміна дифтонгу /여/ на монофтонг /이/ після губних приголосних: 며느리 – 미누리;
- Зміна дифтонгів /와, 워, 왜, 웨/ монофтонгами /아, 어, 애, 에/: 과자 – 가자, 돼지 – 대지, 더라 – 뒤라;
- Тенденція до вимови [ㅈ] у середньовічному варіанті [ts];
- Прості приголосні замінюються посиленими: 가재미 – 까재미, 개구리 – 깨고락지, 사위 – 싸우, 박쥐 – 빠쥐, 자갈 – 짜갈, 굽다 – 꼭다;
- Прості приголосні замінюються придихальними [ㄱ] – [ㅋ]: 도마 – 토매기, 제기 – 채기;
- Посилені приголосні замінюються на придихальні [ㅈ] – [ㅊ]: 첫째 – 첫채, 떨다 – 털다, 탄 – 탄, 뛰다 – 튀다, 짝 – 착, 짜다 – 차다;

- Збереження фонетичних тонів;
- збереження вимови ㄱ на початку слів китайського походження (로동 – 노동, 련습 – 연습);
- подовження вимови голосних (최식 – 소식, 이때 – 이마);
- палатизація приголосних (힘 – 심, 기와 – 지와);

Грамматика та морфологія:

- Називний відмінок “이”, якщо слово закінчується голосним звуком, та “가”, що прикріпляється до “이”, якщо слово закінчується приголосним звуком : 나라가 – 나라이, 하나가 – 하나이, 딸이 – 딸이가, 이것이 – 이것이가; родовий відмінок “으”: 남의 – 남으; Знахідний відмінок “으” та “르”: 밥으 먹어야제 – 밥을 먹어야지, 쇠르 몰구 가우다 – 쇠를 몰고 가시오; Спільний відмінок “까”, “하구”: 거기까 여기까 – 거기와 여기와, 아마이하구 – 할머니와;
- Чатски “은/는”, “야”, “커녕”, “조차” замінені на “으느, 느”, “사”, “커녀”, “아부라” відповідно: 여기는 – 여기느, 즈끔이사 – 지금이야, 쓰기느커녀느 – 쓰기느커녕, 아덜아부라 – 아이들조차;
- переважання іменних суфіксів -기, -오이, -아지, -이: 입술기 – 입술, 도매기 – 도마, 팽이 – 파, 거상기 – 거위, 조가지 – 조개, 별이 – 별;
- видозмінені гонорифічні види граматичних закінчень: 한다 – 한다야, 해 – 함메, 하오다(하소다) – 해요, 함메다 – 합니다;
- Імператив гонорифічного виду “보소”, “보소세”: 잡아옵소 – 잡아오십시오, 읍소세 – 오십시오;
- Закінчення для утворення питального речення “口니까”, “口까”, “슴까”: 이거 무스겁니까 – 이것이 무엇입니까, 들어가 보세슴까 – 들어가 보셨습니까;
- Заперечні частки “아니”, “못” можуть видозмінюватися залежно від говору, а також вставляються посеред складеного слова, таким

чином членуючи його: 밥으 먹어 아이 바스 – 밥을 먹어보지 **않**았다, 말
알아 못 듣지비 – 말을 알아듣지 못하지;

Лексика (див. дод. А):

Специфічний спосіб словотворення:

- 부스깨 + 낭그 – 부스깨낭그 (떨나무)
- 바라 + 물 – 바람물 (바닷물)
- 입 + 절기 – 입절기 (입술)
- 머던 + 없다 – 모던없다 (철없다)

Лексика повсякденного вжитку: 빠치다 – 참견하다 (втручатися); 마스다 – 부시다 (ламати); 헤뜨다 – 헤매다 (бродити, вештатися); 얼빰하다 – 똑똑하지 않다 (нерозумний); 재빌루 – 자기 힘으로 (власними силами);

Лексика на позначення членів родини: 아배 – 아버지 (батько); 어메 – 어머니 (мати); 어시 – 부모 (батьки); 아재비, 아주바이 – 아저씨 (дядько);

Пхьонанський діалект (평안도 방언)

Фонетика:

- 8 монофтонгів: /이, 에, 애, 으, 어, 아, 우, 오/; Відсутність звуків /외, 위/; відбувається їхня заміна – /외/ – /왜/, /외/ – /우+이/: 외국 – 왜국, 쇠 – 썰, 귀 – 구이, 쥐 – 주이;
- Серед представників похилого віку поширено явище заміни /외/ на /오/ чи /오+이/: 외손자 – 오순자; 외다 – 오이다;
- Явище заміни вимови /애, 예/ на /아이, 어이/ відповідно: 개 – 가이, 새 – 사이, 게 – 거이, 네 – 너이;
- Дифтонги /야, 요, 유/ у багатьох випадках замінюються /아, 오, 우/: 굴 – 쿨, 학교 – 학가, 요리 – 노리, 표 – 포, 휴학 – 후학;

- Зміна дифтонгу /여/ на монофтонг /예/ після губних приголосних:
며느리 – 매누리;
- Тенденція зміни дифтонгів монофтонгами на початку слів: 열다 – 열다, 야단 – 아단, 예산 – 예산;
- Прості приголосні замінюються придихальними [ㄱ] – [ㅋ]: 바위 – 파우;
- збереження вимови ㄹ на початку слів китайського походження;
- більш менш зубна вимова -ㅈ, -ㅊ, -ㅆ;
- розкладання дифтонгів: 게 – 거이, 개 – 가이;
- відсутність палатизації ряду слів: 짚 – 뉘, 정거장 – 덩거당;
- наявність приголосного [ㄴ] у початковій позиції перед /이, 야, 여, 요, 유/: 이-니, 이웃 – 니웃; 일곱 – 닐곱; 여름 – 녀름; 옛날 – 냇날;
- У словах з патчімом “리”, “래” вимовляється наявна “르”: 흙 – 흘, 밝지만 – 발찌만, 닭 – 달;

Грамматика та морфологія:

- Називний відмінок “이” та “래”: 코가 – 코이, 소가 – 소래, 내가 – 내래, 누가 – 누구라; родовий відмінок “에”: 남의 – 남에; Спільний відмінок (в українській мові – частка) “과”, “과하구”, “하구”: 친구와 – 친구과, 소와 – 소과하구, 누구와 – 누구하구;
- У значенні “до” та “після” замість 까지 – 꺼정, замість 부터 – 보탄, 보탕: 거기꺼정 하디 – 거기까자 하자, 나보탄 일해야디오;
- Для вираження майбутнього замість “겠” – “갓”: 내가 내일 가겠어 – 내래 내일 가갓소;
- Розповідне закінчення “습니다” (станд.) – “스무다”: 오나침에 개갓스무다 – 오늘 아침에 가져갓습니다;
- наявність іменних суфіксів -기, -오이, -지: 파 – 팡이, 꼬리 – 꼬랑이, 도마 – 도매기, 벌레 – 벌러지;

- своєрідні граматичні закінчення, схожі з відповідниками Хамгьонського діалекту: -다 - -다야, -ㅂ니다 - -ㅁ네다, -ㅁ마 - -니?, -와 - -냐?, -ㅂ시다 - -ㅂ세다, -ㅂ수다;

Лексика (див. дод. А):

Специфічний спосіб словотворення:

- 드릉 + 물 - 두릉물 (우물)
- 마루 + 새 - 마루새 (지붕마루)
- 문걸 + 새 - 문걸새 (문고리)
- 소캐 + 우티 - 소캐우티 (솜옷)

Лексика повсякденного вжитку: 아이물 - вода, якою вперше напоюють; 쭈악허다 - 부끄럽다 (соромязливий); 얼커니 - далекий родич; 옹허하다 - зосереджуватися;

Лексика на позначення членів родини: 크나반, 크나배 - 할아버지 (дідусь); 아바니, 아반 - 아버지 (батько); 오마니 - 어머니 (мати); 적은아 - 동생 (молодший брат); 서나 - 남편, 사내 (чоловік);

Центральний діалект (중부 방언, 경기도 방언)

Фонетика:

- 10 монофтонгів: /이, 에, 애, 위, 외, 으, 어, 아, 우, 오/; Тенденція до зникнення різниці між [에] та [애]: 배 [pɛ] - 배 [pɛ] = [pE], 새 [sɛ] - 새 [se] = [sE];
- Заміна /위, 외, 에, 애/ фонемами /우, 오, 어, 아/ відповідно: 아비 - 애비, 어미 - 예미, 꼬기 - 꺾기;
- У випадках тривалої вимови /어/ змінюється на /으/: 언제 - 은제; 어떻게 - 으떻게;
- -의 дифтонг може означати три різних звуки: [e] - 나의, [ий] - 의사, [i] - 상의;

- - Огублений -ㅓ- переходить у -ㅕ-: 그리고 - 그리구, 어/아도 - 어/아두, 나도 - 나두, 시골 - 시굴;
- Палатизація не домінує настільки ж сильно, як південних діалектах, але не настільки ж слабо виражається, як у Пхьонанському діалекті: 길 - 질, 힘 - 심 (у порівнянні з південними діалектами), 청지 - 텅디 (у порівнянні з Пхьонанським діалектом); Відбувається палатизація ㄷ, ㅌ: 굳이 - 구지, 같이 - 가치, 말이 - 바치;

Грамматика та морфологія:

- У регіоні Канвон частка, що виражає називний відмінок “이/가” має форму “거/이”: 네가 - 니거, 모가 - 모이;
- Родовий відмінок - 남으 집 - 남의 집; Знахідний відмінок - 팔으 볏아서 - 팔을 볏아서; Давальний відмінок - 이걸 영수인데 주우 - 이걸 영수한테 줘라;
- Суфікс, що виражає значення “면” - “문” (якщо) - 이걸 개가문 좋다지 - 이것을 가져가면 좋다지; закінчення, що виражає значення “려고” - “르라구” (збиратися щось робити): 너두 갈라구 하니 - 너도 가려고 하니;

Лексика (див. дод. А):

- Наявність специфічної лексики: 하늬바람 - 북풍 (північний вітер), 북새 - 노을 (світанок), 가깝다 - 가깝다 (близько), 싸게 - 빨리 (швидко, хутко), 돌갱이 - 돌맹이 (каменяка); 딸구/딸귀 - 딸기 (полуниця), 옥수깡이 - 옥수수 (кукурудза), 건거니 - 반찬 (гарнір до основної страви), 하마 - 이미 (вже), 두텁다 - 두껍다 (товстий);
- У регіоні Чхунчхон дієслова “사다” та “팔다” відповідно “купити” та “продати” у стандартній мові мають зовсім протилежні значення: “사다” - “продати”, а “팔다” - “купити”;

Кьонсанський діалект (경상도 방언)

Фонетика:

- 6 монофтонгів: /이, E (에/애), 어, 으, 우, 오, 아/;
- Різниця між південним та північним говорами: у Південному /으/ та /어/ виступають у якості однієї фонемі [ɜ]; у Північному вони зберігають свої окремі функції. Таким чином систему голосних південного говору Кьонсанського діалекту можна скласти наступним чином: /이, E (에/애), ɜ (어/으) 우, 오, 아/;
- Відсутність фонем /외, 위/ натомість вони замінюються /애/ у південному говорі, та дифтонгом /웨/ у північному говорі: 외삼촌 – 애삼촌, 웨삼촌; 외판 – 애판, 웨판;
- Зміна дифтонгів /야, 요, 유/ на монофтонги /아, 오, 우/ при палатизації приголосних /ㄱ, ㅋ, ㅎ/: 굴 – 줄, 효자 – 소자, 흥 – 승;
- Зміна дифтонгу /여/ на монофтонг /이/ після губних приголосних: 며느리 – 미누리;
- Зміна дифтонгів /와, 위, 왜, 웨/ монофтонгами /아, 어, 애, 에/: 과자 – 가자, 돼지 – 대지, 더라 – 뒤라;
- Відсутність різниці при вимові між [ㅅ] та [ㅆ], обидві вимовляються як [ㅅ], таким чином 싸우다 – 사우다; Даний феномен пояснюється тим, що у XV-XVI ст. посилені звуки (된소리) вимовлялися як прості (순한소리): 가치 – 까치, 가마귀 – 까마귀, 것그니 – 꺾으니, 꽃 – 꽃; 뒤 – 떼, 다와기 – 따오가; 버국새 – 뼈꼭새, 불휘 – 뿌리; 사흘 – 싸흘, 서그니 – 썩으니; 족 – 쪽;
- Наявність системи тонів – низький, середній та високий;
- Тенденція нейтралізації напівголосних після приголосного: 표 – 표, 사과 – 사가, 귀 – 기, 확실히 – 학실히, 문화 – 문하;

Грамматика та морфологія:

- Відмінки. Називний “이/가”, частіше вживання “이가”: 내일이 – 내일이가; Родовий “은/이”, “이” частіше опускається, або замість нього використовується “은”: 사람의 – 사람은, 나의 – 나의; Знахідний “얼/럴”: 받을 – 받얼, 귀를 – 귀럴; Давальний “에게/인데”: 저분에게 – 저분에게, 너에게 – 니인데; Спільний “강”: 아배강 – 아버지와, 소강 말강 – 소와 말과; Кличний (присутній не у всіх діалектах) “요/예”: 아바요 – 아버지!, 누님예 – 누님!;
- Частки “은/는”, “부터”, “까지”, “보다”, “야” замінюються на “언/년”, “버팀”, “꺼정”, “보담”, “사” відповідно: 나는 – 나년, 언제부터 – 은제버팀, 내일꺼정 – 내일까지, 저보다 – 자보담, 내야 – 내사;
- Для вираження “замість того аби” (станд. 르 대신) – “르 석세”: 남을 거들어줄석세 휘방만 자주 논당께;
- Розповідне закінчення “습니다” (станд.) – “심더”: 알겠습니다 – 알겠심더, 없습니다 – 없심더;
- Закінчення місцевого відмінку “에서” – “이서”, але при цьому може виконувати іншу функцію, наприклад вживатися для вираження порівняння (станд. -보다): 거기느 청지이서 썩 못하오 – 거기는 청진보다 꺾 못 하오);
- Закінчення родового відмінку “를” (станд.) – “로”: 술로 목고 사람 치네 – 술을 먹고 사람 치네;
- Наявність наступних граматичних закінчень: -ㄴ니더/-심니더 – ㅂ니다/-습니다, -년교 – -는가요, -ㄴ니꺼/-심니꺼 – -ㅂ니까/습니까, -(으)이소/-(으)시이소 – -십시오, -(으)입시더 – -십시오;
- Використання закінчень -나/-노, -가/-고 у питальних реченнях: 니 어디 갔노? 이게 니 책이고? 밥 묵나?;

Лексика (див. дод. А):

Специфічний спосіб словотворення:

- 시답 + 돌 – 서답돌 (다듬이돌)
- 물 + 위 – 물위 (오이)
- 도장 + 문 – 도장문 (광문)
- 콩 + 지럼 – 콩지럼 (콩나물)

Лексика повсякденного вжитку: 악다받다 – 버릇없이 굴다 (пустувати); 개꽃다 – 해를 입히다 (шкодити); 초배기 – 대오리로 만든 밥그릇 (тарілка для їжі, зроблена з бамбуку); 독섬 – 돌섬 (кам'яний острів);

Лексика на позначення членів родини: 할배 – 할아버지 (дідусь); 아바, 아배 – 아버지 (батько); 올바시, 올배 – 오래비 (старший брат); 어매, 어무이 – 어머니 (мати);

Діалект Чолла (전라도 방언)

Фонетика:

- 10 монофтонгів: /이, 에, 애, 위, 외, 으, 어, 아, 우, 오/;
- Різниця між західним та східним говорами: у західному зберігається стандартна система з 10 голосних, але у східному прослідковується відсутність різниці між /애/ та /에/, натомість /에/ у багатьох випадках замінюється /이/: 체일 – 지일, 세다 – 시다;
- Зміна дифтонгів /야, 요, 유/ на монофтонги /아, 오, 우/ при палатизації приголосних /ㄱ, ㅋ, ㅇ/: 굴 – 줄, 효자 – 소자, 흥 – 승;
- Зміна дифтонгу /여/ на монофтонг /이/ після губних приголосних: 며느리 – 미누리;
- Прості приголосні замінюються посиленими: 가재미 – 까재미, 개구리 – 깨고락지, 사위 – 싸우, 박쥐 – 빠쥐, 자갈 – 짜갈, 굽다 – 꺾다;
- Відсутність будь-якої різниці між [ㄱ] та [ㅋ] – 백제 – 백제, 개 – 게;

- Сильна тенденція до палатизації: 김치 – 짐치, 길 – 질, 김 – 짐, 계집 – 지집, 혀 – 세, 가슴 – 가심, 치마 – 치메;
- Явище монофтонгізації дифтонгів: 뻘 – 뻘, 뻘 – 뻘, 성냥 – 성냥, 귀신 – 구신, 가볍다 – 가볍다, 달걀 – 달걀;
- Посилення простих приголосних у подвійні [ㄷ] – [ㄸ] у початковій позиції: 두부 – 뚜부, 비둘기 – 뻘둘기, 장어 – 짱어, 개구리 – 깨구락지, 소나기 – 쏘내기;
- Поява [ㅅ] у середньому складі слова: 마을 – 마슬, 모실; 겨울 – 저슬; 가위 – 가새, 가시개; 그으니 – 고스니; 이으니 – 이스니;
- Поява [ㅂ] у середньому складі слова: 병어리 – 버버리, 서러워서 – 서러바서, 부러워서 – 불버서;

Граматика та морфологія:

- Відмінки: Називний “가”, як і в стандартній мові “가”, однак: 내가 – 나가, 네가 – 너가; Родовий “의” – “으”: মানুষ의 – মানুষ, 사람의 – 사람으; Знахідний “을/를” – “얼/럴”: 거름을 – 거름얼, 아이를 – 야그럴; Давальний “에게” – “으, 으게”: 농군으게 – 농군에게;
- Части “한테”, “부터”, “까지”, “보다”, “야” – “한테/안테”, “부터”, “꺼지”, “보듬”, “사” відповідно: 나한테 – 나안테; 집에서부터 – 집에서부터, 내야 – 내사, 날까지 – 날꺼지, 나보다 – 나보듬;
- Питальне речення формується за допомогою “ㄴ니껴/ㄴ니까” у ввічливому стилі: 있습니까 – 잇심니껴; у нейтральному стилі “지야/제”: 오지 – 오지야, 예롭제 – 어렵지, 낮지 – 낮제;
- Імператив формується за допомогою “시씨요/씨오”: 하지 마십시오 – 허지 마시씨요; 잠 드시오 – 잠 걸치씨요;
- Для вираження “замість того аби” (станд. 르 대신) – “르 석시”: 남을 거들어줄석시 휘방만 자주 논당께;

- Розповідне закінчення “습니다” (станд.) – “심더”: 알겠습니다 – 알겠심더;
- Граматичні закінчення розповідних та питальних речень: -야 – -다, -야?, -냐? – -니?, -느냐?. Гонорифічні: -라오/-라우 – -요, -요?; -당께 – 니까: 그렇게 – 그러니까; -(으)십시오 – (으)면서: 좋으시렁 – 좋으면서; - 땀시 – 때문에: 니 땀시 – 너 때문에;
- Тенденція до закінчень речень складом -잉, що може нести конотативне значення вираження впевненості, або занепокоєння.

Лексика (див. дод. А):

Специфічний спосіб словотворення:

- 밍 + 베 – 밍베 (무명베)
- 쇠 + 손 – 쇠손 (흙손)
- 춘치 + 새기 – 춘치새기 (수수께끼)
- 끝 + 띠 – 끝띠 (허리띠)

Лексика повсякденного вжитку: 독섬 – 돌섬 (камяний острів); 새우 – 바늘 (голка); 제팜 – 저가락 (палички для їжі); 조깨 – 조금 (трохи); 뽕도시 – 겨우 (ледь); 아즘찰다 – 고맙다 (дякую);

Лексика на позначення членів родини: 할압시 – 할아버지 (дідусь); 할매, 함씨 – 할머니 (бабуся); 아부이, 아배, 압씨 – 아버지 (батько); 아지매, 아짐씨 – 아주머니 (тітка);

Діалект Чечжудо відрізняється від інших тим, що історично регіон був найвіддаленішим володінням Кореї, тому він характеризується як найбільш ізольований. У діалекті Чечжудо збереглися лексичні запозичення з маньчжурської та монгольської мов, а також велика кількість запозичень з японської мови та зв'язок з мовою Рюкю острова Окінава. Ряд лінгвістів, а також UNESCO, вважають діалект Чечжудо окремою мовою, тому вона також може називатися *제주어* “Мова Чечжу”. Діалект характеризується процесом розвитку, незалежним від інших діалектів корейської мови.

Діалект острова Чечжу (제주도 방언)

Фонетика:

- 9 монофтонгів: /이, 예, 애, 으, 어, 아, 우, 오, · /; Основною особливістю діалекту є наявність у його системі голосних фонем [·], яка має архаїчний характер та зберігається з давніх часів;
- Зміна дифтонгів /야, 요, 유/ на монофтонги /아, 오, 우/ при палатизації приголосних /ㄱ, ㅋ, ㆁ/: 굴 – 줄, 효자 – 소자, 흥 – 승;
- Зміна дифтонгу /여/ на монофтонг /에/ після губних приголосних: 며느리 – 매누리;
- Монофтонг /으/ замінюється монофтонгом /이/: 슬피 – 실피, 쓸개 – 실개, 총계 – 칭계, 증명 – 징멩;
- Прості приголосні замінюються придихальними [ㄱ] – [ㅋ]: 다르다 – 토나다, 병 – 핍;
- Посилені приголосні замінюються на придихальні [ㅃ] – [ㅍ]: 첫째 – 첫채, 떨다 – 털다, 탄 – 탄, 뛰다 – 튀다, 짝 – 착, 짜다 – 차다;
- Спостерігається тенденція до зникнення різниці між фонемами [애] та [애], що визнається результатом впливу інших діалектів на нього;
- Сильна тенденція до палатизації (так само як і діалекті Чолла): 흥년 – 승년, 형 – 성, 효자 – 소자, 혀 – 세, 끈 – 친;
- Збереження простих приголосних: 꽃양 – 꽃, 간치 – 까치, 싯다 – 찻다, 꺾다 – 꺾다, 석다 – 썩다;

Грамматика та морфологія:

- Відмінки: Називний “가” або “래/리”: 가루리 – 가루가, 비가 – 비가;
Родовий – для діалекту Чечжу характерно опускання частки родового відмінку, однак іноді використовується частка “이”: 너의 – 느이; Знахідний “얼/덜”, або лише “르”: 모삼쫼얼 – 모래쫼을, 나빌 – 나비를; Спільний відмінок “왕”, “광”: 계와 고기와 – 껀이왕 껀기왕, 밥광 떡광 – 밥과 떡과;

- Частка “은/는” замінюється на “랑/ 이랑”, які у стандартній мові є сполучниками: 나비는 – 나비랑, 사람은 – 사람이랑; Сполучник “랑/ 이랑”, у свою чергу, замінюється на “영/이영”: 나랑 그 애랑 – 나영가이영;
- Частка “야/이야” замінюються на “사/이사: 나리사 – 나루야, 밥이사 – 밥이야;
- Замість форми “니까” – “니네/ 난”: 보니까 – 보나네, 나오니까 – 나시난;
- Замість форми “려고” – “쟁”: 먹으려고 – 먹쟁; замість “니다고” – “텐/땡/엔/앵”: 간다고 – 간텐, 가겠다고 – 가키앵;
- Розповідні закінчення: 읍네다/읍니다/읍데다/읍디다 – ㅂ니다, 습니다; ㅈ-니다/는다; 예, 서 -요;
- Питальні: 우까/우파/수까/수파/우깡/우팡/수깡/수팡 (ㅂ니까, 습니까) – 가봤습니까 – 가밥수까;
- Наказові: -(으)ㅂ서, -(으)ㅂ저, -(으)ㅂ심, -주 – -세요, -자, ㅂ시다, -라;

Лексика (див. дод. А):

Специфічний спосіб словотворення:

- 물 + 막개 – 물막개 (빨래방망이);
- 물 + 장 – 물장 (간장);
- 입 + 바우 – 입바우 (입술);
- 기하 + 생이 – 강생이 (강아지);
- 조개 + 이 – 조개이 (조개껍질);

Лексика повсякденного вжитку: 쉬매 – вік коня; 이쉬매, 오쉬매 – 2-ий кінь, 5-ий кінь відповідно; 둔짓다 – коли свійські тварини збираються у стадо; 남갈레죽 – спеціальна лопата, що використовується для скопування землі;

Лексика на позначення членів родини: 하르방 – 할아버지 (дідусь); 아방 – 아버지 (батько); 할망 – 할머니 (бабуся); 아장 – 며느리 (невістка);

Окремої уваги заслуговує процес зміни фонем [·] у інших діалектах корейської мови та її наявність до сьогодні у діалекту Чечжу. У всіх інших говорах та діалектах Кореї ця фонема вважається архаїчною та давно не наявна у вжитку, але у діалекті Чечжу вона досі зберігає свою форму та функції. За міжнародною класифікацією фонем, [·] представляє собою звук [ə], у діалекті Чечжу він зберігає власні фонетичні властивості.

У середині XVIII ст. фонема [·] вийшла з ужитку або асимілювалася, таким чином втративши свої фонетичні властивості. Згодом, в усіх діалектах Кореї, окрім Чечжу, ця фонема зникла назавсім. [32, с: 68] [26, с: 67]

Насьогодні у діалекті Чечжу, звук [ə] зазнав деяких невеликих змін через історичні чинники, однак майже у всіх випадках, у літературних джерелах фонема [·] вимовлялася саме як [ə] (через технічну неможливість зображення даної літери у комбінації з іншими літерами, вона надалі буде зображуватися літерою /오/):

- [təl] – 돌;
- [məl] – 물;
- [p'əl] – 풀;
- [t'ək] – 툇;
- [sənai] – 소나히;

Матеріали щодо діалекту Чечжу, в яких літера [·], що наявна у давній літературі, завжди вимовляється як [ə] свідчать про те, що первісна фонетична властивість [·] завжди становила [ə].

У той час як у діалекті Чечжу [·] залишається у використанні, в інших діалектах корейської мови вона була замінена фонемами /ㅏ, ㅓ, ㅜ, ㅡ/.

Літера [·], що використовувалася у стародавній літературі, у континентальних діалектах корейської мови зазнала наступних змін:

- [·] – [ㅏ]:
- 늦 – 낮
- 돕 – 닭
- 씨 + [·] + 르 – 딸
- ㅁ + [·] + 르 – 쌀, 입쌀, 낱쌀, 쌀;
- [·] – [ㅑ] або [ㅡ]:
- 다숫 – 다섯, 다숫, 다쓰
- 도러 – 더러
- 툃 – 텃;

Ряд дослідників, включаючи Кім Йон Хвана, вважають говір Ючжін Хамгьонського діалекту окремим повноцінним діалектом. Так, Кім Йон Хван складаючи власну класифікацію діалектів корейської мови, виділяє Юкчжін у якості окремого діалекту. Мовні особливості Юкчжін у багатьох аспектах аналогічні Хамгьонському діалекту, однак до його специфіки відносять фонетичні та лексичні особливості, сформовані унаслідок географічного сусідства з Росією. Говір, або діалект, Юкчжін знаходиться в ужитку на території однойменного регіону, який, адміністративно, входить до складу провінції Північний Хамгьон, КДНР.

У 15-ому столітті, Корея (Чосон), розпочала освоєння територій на півночі Корейського півострова. На цих територіях було споруджено 6 військових таборів – Хверьон (회령), Пурьон (부령), Чжонсон (중성), Онсон (은성), Кьонхун (경흥), Кьонвон (경원) – які згодом переросли у міста, сформувавши регіон Юкчжін. З часом, мови місцевих жителів та новоприбулих переселенців почали поєднуватися, таким чином надавши початок діалекту (говору) Юкчжін, а географічна близькість з іноземними державами сприяла його подальшому розвитку та диференціації від загального Хамгьонського діалекту.

Корьомаль (*고려말*), або також Корьо Мар, – діалект (згідно інших дослідників – говір) корейців, що проживають в Середній Азії та країнах колишнього Радянського Союзу, відомих як корьоїни (*고려인*), або корьо сарам (*고려 사람* – від назви корейської середньовічної держави Корьо (*고려*)). Корейськими лінгвістами також називається *중앙아시아 한국어* (дослівно “корейська мова Середньої Азії”). [16, с: 273] [23, с: 2] [33, с: 4]

Корейці почали іммігрувати до Далекого сходу Росії ще у 1860-х роках. З анексією Кореї Японською імперією у 1910 році, наплив корейських переселенців тільки збільшився та імміграція почали носити більше масовий характер. [33, с: 10] У 1937 році з провадженням сталінської політики насильного переселення народів більшу частину радянських корейців (близько 172 тис.) було переміщено з Далекого сходу до Середньої Азії у рамках запобігання можливості шпигунства зі сторони Японії. На сьогодні корьоїни становлять найбільшу національну меншину у Казахстані та Узбекистані, де сумарно їх проживає більше 200 тис. Згідно перепису населення від 1959 року, в Узбекистані проживало більше 44% від усіх радянських корейців, в Казахстані – 23%. Після розпаду СРСР, радянські корейці почали переселятися переважно до Росії та України. В Україні наразі проживає більше 20 тис. корьо сарам, вони мають свої організації та видавництва, газети. [14, с: 6]

Однією з особливих відмінностей Корьомаль є те, що де-факто сам діалект являється своєрідним “койне” (поєднанням) декількох діалектів – говору мьончхон-кільчжу Хамгьонського діалекту та діалекту (говору) Юкчжин. Протягом 80 років Корьомаль формувався в умовах часткової, та згодом повної ізоляції від своєї батьківщини. [14, с: 13] [30, с: 6]

Окремі риси діалекту описуються в роботах Кінга (1987 року), який особисто подорожував до Радянського Союзу до його розпаду в Узбекистан та Казахстан для проведення польових досліджень. [23] Також, корьомаль

згадувався, або був предметом досліджень, в роботах Ко Сон Му, Квак Чхун Гу та Пака Н.С, Йон Чже Хуна та інших.

Як вже було зазначено вище, Корьомаль сформувався на основі Хамгьонського діалекту корейської мови, тому має багато спільних рис, серед них палатизація приголосних: 김치 – 짐치, 기름 – 지름. Однак, враховуючи перебування діалекту у російськомовному середовищі, фонетика Корьомаль зазнала великого впливу від російської мови [16, с: 275]:

- [ㄹ] стала дрижачою [r], як в російській мові: 고려말 (*корьомаль*) – 고레말 (*коремар*), 잘 (*чжаль*) – 잘 (*чжар*), 오늘 (*ониль*) – 오눌 (*онур*), 닭이 (*мальгі*) – 달기 (*таргі*). Однак: 빨리 (*паллі*) – 빨리 (*паллі*) – без змін;
- [ㄴ], [ㅇ] у кінцевій позиції слова змінилися на [ㄹ], який більше нагадує російський дифтонг [й]: 쿡 (*кхон*) – 코이 (*кхой*), 상 (*сан*) – 사이 (*сай*), 안 (*ан*) – 아이 (*ай*), 많 (*мані*) – 마이 (*май*);
- Голосні [ㅏ], [ㅑ] – [ㅓ], [ㅕ] – [ㅗ], [ㅛ] – [ㅜ]: 새 (*се*) – 샤 (*ся*), 나 (*на*) – 냐 (*ня*), 떡 (*тток*) – 텍 (*ттек*);
- Голосні [ㅓ], [ㅕ] змінилися на [ㅗ], а [ㅛ] – [ㅜ]: -고 (*ко*) – -구 (*ку*), 모른다 (*моринда*) – 모룬다 (*морунда*), 아프다 (*апхида*) – 아푸다 (*апхуда*), 어덜 (*оділь*) – 에들 (*едир*);
- Дифтонги [와], [워], відсутні в російській мові, вимовляються з яскраво вираженим звуком [в]: 왔어 (*вассо* (англ. *wasso*)) – 왔어 (*вассо*), 더웠다 (*товотта*) – 대벗다 (*теботта*);
- Дифтонгізація двох окремих голосних: 오이 (*оі*) – 외 (*ве*);
- Приголосний [ㅈ] змінюється на [ㄷ] у початковій позиції, та на звук [д] у середині слова: 집 (*чжіб*) – 디비 (*тібі*), 돼지 (*твечжі*) – 다탈 (*тяді*), 가지다 (*качжіда*) – 가디다 (*кадіда*), 편지 (*пхьончжі*) – 편디 (*пхенді*), 간장 (*канчжан*) – 간다이 (*кандяй*);

Морфологія теж зазнала змін. Кличний відмінок (호격) не використовується, а присвійний відмінок (소유격) теж майже вийшов з ужитку.

В Корьомаль дієслова поділяються на два види:

- 1) Коли від дієслова відпадає частина -다: 맥다-맥;
- 2) Змінюється в залежності від голосного, що стоїть в корені складу слова: 오다 – 와, 땀다 – 대버;

У стверджувальних реченнях використовуються наступні граматичні закінчення:

- Формальні ввічливі (격식 높임) – 구마/습구마: 가다 – 가구마, 오다 – 오구마, 쓰다 – 쓰구마, 막다 – 막습구마;
- Неформальні ввічливі (비격식 높임) – 오/소: 가오, 오소, 막소;
- Формальні неввічливі (격식 낮춤) – ㄴ다/는다: 간다, 온다, 쓴다, 맥는다, 막는다;

Закінчення у питальних реченнях:

- Формальні ввічливі – ㅁ두, 습두: 감두, 옴두, 막습두, 씬두;
- Неформальні ввічливі – 오/소: 가오, 오소, 맥소;
- Формальні неввічливі – 냐: 가냐, о냐, 맥냐, 쓰냐;

Закінчення у наказових реченнях:

- Формальні ввічливі – ㅁ소/읍소: 갑소, 읍소, 씬소, 합소, 맥읍소;
- Неформальні ввічливі – 오/소: 하오, 막소;
- Формальні неввічливі – 라/거라: 가거라;

Закінчення у спонукальних реченнях:

- Формальні ввічливі – 꺾소: 가꺾소, 오꺾소, 쓰꺾소;
- Неформальні ввічливі – 오/소: 가오, 맥소, 주오;
- Формальні неввічливі – 자: 가자, 맥자, 받자;

Окрім даних закінчень існують інші, узяті зі стандартної корейської мови, що не були видозмінені та виконують однакову функцію. Серед них: 다, 라, 대, 래, 오/소, 구마, 습니다, 어, 지, 고/구, 거든, 는데 – у стверджувальних реченнях; 을까, 은가, 는가, 은지, 는지, 오/소, 습두, 어, 지, 고 – у питальних реченнях.

Для вираження бажання здійснення якої-небудь дії в корейській мові використовується форма “-고 싶다”, у той час в Корьомаль використовується форма “-꺾다”:

- 김치를 먹고 싶다 – 김치르 맥꺾다;
- 집으로 가고 싶은가 – 집을르 가꺾냐?;

Для вираження минулого часу використовується форми 왔/였, так само як і в стандартній корейській мові. Тільки форма 였 зазнала фонетичних змін – 았:

- 와 – 왔습구마, 가 – 갔다, 대버 – 대벗소, 생게 – 생꺾어;

Для вираження майбутнього часу використовується форма 꺾:

- 하다 - 하꺾음두, 축 - 축꺾다, 있다 - 있꺾지;

З лексичної точки зору, більшість слів походить з Хамгьонського діалекту корейської мови. [16, с: 273] [17, с: 14] Але на відміну від нього, Корьомаль має велику кількість прямих запозичень з російської мови: 잔 – 따칸 (рос. *стакан*), 성냥 – 비지꺾 (рос. *спичка*), 자동차 – 마시나 (рос. *машина*), 상점 – 마가진 (рос. *магазин*), 신문 – 가제따 (рос. *газета*), 극장 – 떼아트르 (рос. *театр*), 책상 – 쓰똥 (рос. *стул*), 거리 – 울리짜 (рос. *улица*), 시장 – 바자르 (рос. *базар*), 양동이 – 보드로 (рос. *ведро*), 넥타이 – 갈쓰똥 (рос. *галстук*), 소포 – 뽁슬개 (рос. *посылка*). Лексичні одиниці, що не мають спорідненості з літературною мовою або є видозміненими: 할아버지 – 아바이, 아버지 – 아지이, 친구 – 동미, 무엇 – 무시기, 아주 – 모차리, 겨울 – 동삼이, 머리 – 곶이, 고양이 – 고애, 이제 – 어전, 요즘 – 이지간에, 처음에 – 첫감에, 기차 – 비술기; [30, с: 20]

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ II

Корейська діалектологія як наука була започаткована ще у далекі часи династії Чосон, однак сучасна діалектологія, методи дослідження та структуризація діалектологічних даних мають свій початок тільки з кінця 19-ого століття, коли розвиток діалектологічної науки мав глобальний характер.

До цього часу, зацікавленість у дослідженні діалектів корейської мови носила частковий характер. Основна робота з корейської діалектології була проведена з кінця 19-ого по середину 20-ого століття.

Основна активна діяльність припадала на Товариство корейської мови (*조선어학회*). Після видачі товариством у 1933 році “*한글맞춤법통일안*” (*Стандартизована орфографія Хангилю*), що заклала основи орфографії сучасної корейської мови, дослідження корейської мови у цілому активізувалися як ніколи раніше. Члени товариства доклали надзвичайно великих зусиль у процесі збору даних про діалекти корейської мови та їх аналізу.

Перші спроби дослідження, структуризації та формування класифікації діалектів корейської мови були закладені такими вченими як Сін Мьон Гюн, Лі Хі Син, О Се Чжун, Кім Бьон Чже, Рі Гик Ро. Їхні праці на сьогоднішній день вважаються одними з основоположних для корейської діалектології та великими внесками у вивчення та детальне дослідження корейської мови в цілому.

У південнокорейській діалектологічній науці одними з найважливіших праць вважаються дослідження корейських діалектів, проведені японськими польовими вченими-лінгвістами. Серед них найціннішими вважаються праці Сінпєя Огури. Огурою було проведено дослідження на предмет особливостей корейських діалектів більш ніж у 250-ти населених пунктах по всій території Кореї. У результаті, ним було сформовано наступну класифікацію діалектів корейської мови, якою вчені користуються і сьогодні, і яка була використана у ході даного дослідження.

У 1945 році інший японський вчений-лінгвіст Коно Рокуро провів власне дослідження діалектів корейської мови польового характеру. У результаті, Рокуро висунув свою класифікацію діалектів корейської мови.

Період активного вивчення діалектів корейської мови, їх фонетичних, морфологічних, лексичних та граматичних особливостей припав на 1960-70 рр. Серед них праці Лі Син Чже, Лі Ік Сопа, Лі Бьон Гина, Кім Йон Бе, Хон Юн Пьо. Зі сторони КНДР активні дослідження проводилися Кім Бьон Чже та Кім Йон Хваном.

У процесі дослідження було виявлено, що наразі у корейській діалектології активно використовуються 3 класифікації діалектів. Вони належать таким вченим-лінгвістам як Сінпей Огура, Коно Рокуро та Лі Сон Мьон. Зі сторони північнокорейських вчених-діалектологів, класифікації Кім Бьон Чже та Кім Йон Хвана вважаються фундаментальними.

У даному дослідженні було використано класифікацію діалектів корейської мови висунуту Сінпеєм Огурою, для структуризації даних про особливості та відмінності від стандартної мови лексичного, фонетичного, морфологічного та граматичного характеру.

У ході дослідження було виявлено, що кожен з діалектів корейської мови має особливі форми часток та часток на позначення відмінків. Було також виявлено морфологічну схожість низки діалектів. Встановлено наявність ідентичних фонетичних процесів у ряді діалектів корейської мови.

Таким чином, процес палатизації приголосних було встановлено у діалекті Чечжу та Чолла. Явище палатизації приголосних також було помічено у Хамгьонському діалекті. Явище монофтонгізації дифтонгів було встановлено у Хамгьонському, Кьонсанському діалектах та діалекті Чолла. Також у Хамгьонському діалекті та Чолла присутнє явище зміни простих приголосних на посилені. У діалектах Пхьонан, Хамгьон та Чечжу наявний феномен зміни простих голосних на придихальні.

У морфологічному аспекті, діалекти корейської мови також мають закінчення та частки, що відрізняються від існуючих у стандартній мові. Діалекти Чечжу та Пхьонан спільно використовують для називного відмінку частку “래”. Майже усі діалекти, окрім Пхьонанського, замінюють частку “ㅇ” на “ㅅ”. Діалекти Чечжу, Чолла та Кьонсану мають спільну частку знахідного відмінку.

У граматичному аспекті, діалекти корейської мови мають свої граматичні закінчення, спільності між ними не спостерігається. Граматичні форми, хоч і в цілому відрізняються від стандартних, зберігають деякі спільні фонетичні ознаки.

У лексичному плані кожен з діалектів має власну специфічну лексичну базу, яка не є наявною в інших діалектах. Спостерігається наявність слів-реалій, що відносяться до певного виду діяльності. Шар специфічної лексики також може бути побудований на географічних особливостях регіону. Щодо лексики пов'язаної з членами родини, в усіх діалектах ці слова демонструють спільні фонетичні ознаки зі стандартною формою слова.

Особливої уваги було приділено детальному розбору інформації щодо діалекту Корьомаль. У якості мови корейських переселенців у Росії та Середній Азії, дане явище пережило багато фонетичних та лексичних змін. Беручи своє походження від говору Юкчжін Хамгьонського діалекту, Корьомаль також виділяється тим, що у певний період часу використовувався у публіцистичних матеріалах (напр. “래닌기차”). Корьомаль зазнав багато фонетичних змін через безпосереднє контактування з російською мовою, а також увібрав у себе велику кількість російської лексики.

РОЗДІЛ III. СПЕЦИФІКА ФУНКЦІОНУВАННЯ ЛЕКСИКИ У ДІАЛЕКТАХ КОРЕЙСЬКОХ МОВИ

3.1. Семантичний аспект

В діалектах корейської мови наявні лексичні одиниці, які мають однакову структуру та фонетичні ознаки, але при цьому мають різні значення – так звані омоніми, але часткові. Причина того, що однакові слова набувають різного значення від діалекту до діалекту, полягає у тому, що історично у цих діалектах певні лексеми розвивали свою семантику у іншому напрямку. У результаті, це призвело до утворення так званих омонімів на міждіалектному рівні.

Таким чином, лексема певного діалекту у регіоні, де використовується інший діалект, матиме вужче або ширше значення, що є специфічним явищем корейських діалектів. Іншими словами, виникає явище конкретизації або генералізації значення слова, у результаті якого, виникає “частковий” омонім (동음유의어). [32, 163]

Наприклад, в стандартній мові “반찬” (*гарнір до основної страви*) має значення як “неосновний харчовий продукт, що подається до рису”, однак у Хамгьонському діалекті це слово означає “харчовий продукт, що складається з риби”, у діалекті Хванхе воно взагалі означає просто “риба”. Таким чином, одне й те ж слово має різне значення в залежності від регіону. [32, с: 163]

Такої лексики, що має вужче або ширше значення в залежності від регіонального діалекту, дуже багато в діалектах корейської мови. Наприклад:

– 인간 “людина, людське створіння”:

У значенні слова 사람 “людина” – у всіх діалектах, окрім Хамгьонського;

У значенні слова 식구 “близька людина, член родини” – Хамгьонський діалект;

– 능금 “яблуко”:

У значенні 야생사과 “дике яблуко” – Центральний діалект;

У значенні 사과일반 “звичайне яблуко” – Кьонсанський діалект;

Серед діалектної лексики також наявні слова, які у процесі фонетичних змін набули однакового звучання, але при цьому вони мають різне значення – омоніми. Однак, “часткові” омоніми та звичайні омоніми відрізняються.

“Часткові” омоніми виникли у результаті звуження (конкретизації) або розширення (генералізації) значення слова, у той час як звичайні омоніми виникають у процесі фонетичної уніфікації двох різних слів з різними значеннями.

Типи омонімів у діалектах корейської мови можна розділити на 3 групи:

- 1) Слова, що мають однакове звучання та морфологічну структуру, але різне значення:
  - *광이* (공이 – *м'яч*) (Хамгьон) = *광이* (광이 – *юла* (іграшка) (Чолла);
  - *편디기* (번데기 – *шовкопряд*) (Центральний (Чхунчхон) = *편디기* (건데기 – *гуща в супі*) (Кьонсан);
  - *바닥* (바다 – *море*) (південна частина Кьонсану) = *바닥* (바둑 – *падук* (традиційна корейська гра, на зразок шахів) (інша частина Кьонсану);
  - *배알* (뱀 – *нутро*) (Пхьонан) = *배알* (광이 – *юла*) (Хамгьон);
  - *비* (벼 – *рис*) (частина Кьонсану) = *비* (재봉기의 북 – *ткацький човник*) (Чечжу);
- 2) Слова, однакове звучання яких зумовлено словотворчими процесами:
  - *무지개* (*веселка*) (Стандарт) = *무지개* (*подвійна тканина, яку надягають на спину щоб нести бочку з водою*) (Чечжу);
  - *열기* (여울 – *мілина у річці*) (Центральний (Канвон) = *열기* (아가위 – *вид азійського гліду*) (Хамгьон);
  - *명이* (명에 – *сітка*) (Кьонсан) = *명이* (모이 – *птичий корм*) (Пхьонан);
  - *버지기* (자배기 – *глиняний горщик*) (північний Кьонсан) = *버지기* (잠수복 – *водолазний костюм*) (південний Кьонсан);
  - *지레* (지렁이 – *дощовий черв'як*) (Хамгьон) = *지레* (기레 – *відстань*) (Чолла);

3) Слова, що мають однакове звучання, але виконують різні граматичні функції та мають різне значення:

- 영계 (연기 – дим) (Кьонсан) = 영계 (여기 – тут) (Хамгьон);
- 묵다 (숙박하다 – ночувати) (Центральний) = 묵다 (먹다 – їсти) (Кьонсан);
- 일른다 (고자질한다 – ябедничати, скаржитися) (Центральний) = 일른다 (읽는다 – читати) (Кьонсан та Хамгьон);
- 가리 (가루 – борошно, порошок) (Кьонсан) = 가리 (까닭 – причина) (Хамгьон);

Також у діалектах корейської мови присутнє доволі особливе явище, коли однакові слова мають протилежні один одному значення у різних діалектах. Іншими словами, одне й те ж саме слово може мати повністю протилежне, антонімічне значення тому ж самому слову в іншому діалекті.

Наприклад:

- 싸다 “дешевий”:

У значенні “значення ціни менше заданого” у стандартній мові – 더싼 물건이 없어요? (Чи немає чогось дешевше?);

У значенні “значення ціни більше заданого” у Пхьонанському діалекті – 이거 십원이문 싸디 안습무다 – 이것이 십원이면 비싸지 않습니다 (Якщо ця річ коштує 10 вон, то це недорого);

- 팔다 “продавати”:

У значенні “віддавати річ та отримувати щось за неї” у Пхьонанському діалекті – 전날엔 낭그두 팔아 먹기래 힘들었디요 – 전날에는 나무도 팔아 먹기가 힘들었지요 (Раніше і продавати дерева було важко);

У значенні “давати щось та отримувати річ”, тобто купляти (станд. 사다) у Кьонсан та Чолла: 살 팔락카니더 – 쌀을 사려고 합니다 (збираюся купити рис);

3.2. Соціолінгвістичний аспект. “Міжрегіональна ворожнеча”

У даному дослідженні увагу також було приділено соціальній ролі діалектів, а саме тому факту, що діалект використовувався та, з меншою частотою, але надалі використовується як свого роду інструмент соціальної (передусім) регіональної диференціації, на основі якої виникає міжкультурна (“міждіалектна”) дискримінація.

Саме на цій культурній основі та соціально-політичних чинниках і виникли так звані “міжрегіональні конфлікти” або “міжрегіональна ворожнеча” (지역감정) в Республіці Корея. [31] Ці міжрегіональні конфлікти порушують національну єдність Кореї. Навіть після кардинальної зміни влади та встановлення нинішньої системи, ці конфлікти повністю не зникли та продовжують розділяти людей. Однією з найголовніших рис корейського регіоналізму є те, що загалом люди виступають проти міжрегіональних конфліктів та засуджують їх, але цей феномен все продовжує існування та відголоски минулого залишаються по сьогодні.

Одним з найважливіших факторів існування подібного феномену є діалекти. Звісно, що різниця у мові також означає різницю у культурі. У провінції Чолла та Кьонсан використовуються одні з найвираженіших діалектів у Південній Кореї. Кожен з них має свої яскраво виражені ознаки, з якими кожен громадянин Кореї доволі знайомий. [35, с: 161]

Таким чином, мешканцям з різних регіонів стає набагато легше розпізнати один одного, через що, у свою чергу, може виникає міжрегіональна дискримінація.

Коли 9 жовтня Пак Чжон Хі, який балотувався на 5-й президентські вибори, відвідав провінцію Кьонсан, один з його прихильників звернувся до натовпу з призивом, мовивши: "Давайте оберемо президентом людину з Кьонсану!". Тим не менш, вплив цієї заяви був настільки невеликим, що навіть Кім Йон Сам (7-ий президент Республіки Корея), що жив в ту епоху, сказав: "Міжрегіональних ворожих настроїв не було до 1971 року".

До 1969 року конфліктів Хонам проти Йоннам було небагато, і заклики, що носили характер міжрегіональної ворожнечі, використовувалися лише для того, аби отримати необхідні додаткові голоси виборців у відповідних регіонах. Однак 13 жовтня 1969 р. у газеті Кьонхьян Сінмун “경향 신문” повідомлялося, що шість членів фракції 신민당 “Нової демократичної партії”, включаючи Кім Де Чжуна (8-ий президент Республіки Корея), виступили з промовою "Давайте повалимо кьонсанський уряд!", щоб набрати голоси на для своєї кампанії у місті Кванджу. Це можна розглядати як перший випадок, коли призов, що ніс характер розпалу міжрегіональної ворожнечі, було напряму направлено на інший регіон. [42]

У 1963 році відомий поет Лі Хьо Сан зробив дискримінаційну заяву щодо Хонаму, однак у подальшому все обмежувалося заявами “Давайте оберемо свого президента” або складанням теорій змови. Найвідомішою з них є “Теорія ізоляції Хонаму”, що полягала у економічній ізоляції регіону з боку центральній органів влади та наданню пріоритету розвитку інших регіонам, у першу чергу Йоннаму. [42]

На 1971 рік припадає період розпалу найсправжнісінької битви між двома регіонами. Окрім вищезазначених заяв та призовів, у цей період лунало багато негативних коментарів дискримінаційного характеру, що розпалювали міжрегіональну ворожнечу: “Навіть якщо кандидат від опозиції скаже, що ці вибори – битва між Пекче та Сіллою, жителі Чолла вже об’єдналися, тому давайте об’єднаємось і ми , тоді ми зможемо перемогти маючи 1,24 мільйона голосів”, “Люди з Хонаму зазнають поганого відношення до себе вже як 1200 років. Якщо ви їдете до Сеула, то чистильники взуття та покоївки - це люди з Чолла, а якщо ви кинете камінь з гори Намсан і влучите у автівку – ви влучили у кьонсанця, а як у людину то значить він із Чолла”, “Я така ж звичайна людина з Кьонсану, яка народилася у родині селянина” (у контексті виборчої кампанії), “За режиму людей з Кьонсану, жителям Чолла не залишається нічого іншого, як окрім як зазнавати поганого та холодного ставлення до себе” та інші. [40]

На сьогодні виділяють три основні теорії виникнення міжрегіональних конфліктів.

Перша – історична теорія, дослівно “історичні пережитки”. Вона полягає у тому, що це явище бере початок з правління вана Корьо Вангона з 918 по 943 рр. та його трактату “*훈요십조* (Десять важливих уроків)”, що заклав історичні стереотипи. Але, існує багато суперечностей щодо цієї теорії. Так, наприклад, стверджується, що соціально-психологічні упередження людей того часу через міжрегіональні конфлікти не могли ніяким чином відтворитися у сучасний час, а були штучно стимульовані після початку Нового часу. [31]

Друга теорія – політично-економічна. Полягає вона у тому, що одна визначена політична сила розпалила міжрегіональну ворожнечу серед еліти за допомогою пріоритизації регіонів з економічної точки зору. [31] Цей феномен у свою чергу підхопили ЗМІ та різні соціологічні організації, таким чином розпалюючи цю проблему ще більше. Згідно цієї теорії стверджується, що однією з найголовніших причин виникнення конфліктів є економічна дискримінація регіонів Кореї, особливо регіону Хонам (провінція Чолла), з боку адміністрації президента Пак Чон Хі, яка надавала перевагу столичному регіону (місто Сеул та усі прилягаючі до нього населені пункти) та регіону Йоннам (провінція Кьонсан) у економічному розвитку та розстановки кадрів.

Третьою є теорія штучного стимулювання, яка полягає в тому, що політично-економічна дискримінація використовується визначеною політичною силою в політичних цілях. [31] Стверджується, що після президентських виборів 1971 року, Пак Чон Хі та правляча Республіканська партія штучно створили міжрегіональні конфлікти у якості політичного інструменту, а після Повстання у Кванджу 18 Травня 1980 року (5-18 광주 민주화 운동), мешканці регіону Хонам почали відчувати по відношенню до себе ще сильнішу дискримінацію, аніж до жителів інших регіонів. Таким чином, стверджується, що велика частина відповідальності за розпал міжрегіональної ворожнечі лежить на адміністрації президента Пак Чон Хі, представники якої вважаються вихідцями з регіону Йоннам (включно з самим президентом).

Міжрегіональні конфлікти почали просліджуватися у багатьох сферах життя корейського суспільства. Так, наприклад у 1988 та 2003 роках серед людей з різних регіонів, провінцій та міст країни були проведені соціологічні опитування на предмет зіткнення з дискримінацією у різних сферах. [37, с: 120]

Так, у 1988 році серед 166 та 256 респондентів з провінцій Північний Чолла та Південний Чолла, близько 40% зазнали дискримінації, у порівнянні з 20% провінції Кьонсан. Близько 20-25% зазнали принижень, 10-12% – матеріальних збитків, 11-14% – цькування, 16-19% – дискримінації у працевлаштуванні, 9% – дискримінації у кар’єрному рості. У 2003 році ситуація змінилася на краще, показники по всім пунктам знизилися, окрім пункту “Дискримінації у кар’єрному рості”, який, навпаки, зріс на 3% відсотки.

Соціологічне опитування щодо міжрегіональної дискримінації (чоловік у %)					
Рік	Сеул	Кьонгі	Чхоннам	Кьонсан	Чолла
1988	8,78	3,96	7,32	10,77	46,85
2003	7,03	3,57	16,25	21,22	38,46
1988	7,28	4,85	3,41	10,81	23,15
2003	10,08	10,71	20,73	18,62	26,54
1988	5,36	1,32	0,98	6,56	26,09
2003	2,38	3,80	2,74	3,12	23,37
1988	4,65	2,23	1,46	6,93	36,08
2003	5,51	5,95	8,54	11	21,8
1988	3,54	0,45	1,96	4,97	18,56
2003	4,72	4,94	2,63	7,02	25,35
1988	257	224	204	606	422
2003	125	80	77		

13 років опісля, аналогічне соціологічне опитування було проведено у 2016 році. Серед 93 та 149 респондентів, вихідців з провінцій Північний Чолла та Південний Чолла (тобто регіону Хонам), 15% зазнали дискримінації, у тому

числі: близько 7% – принижень, 3-5% – у працевлаштуванні, менше 1% – у кар’єрному рості. Показники здаються, значно нижчими від аналогічних 1988 та 2003 роках. Але, вихідці з регіону Хонам і досі стикаються з дискримінацією по відношенню до себе більше, ніж жителі інших регіонів, особливо столичного (수도권) та регіону Йоннам (провінції Північний Кьонсан та Південний Кьонсан). [37, с: 121]

Соціологічне опитування щодо міжрегіональної дискримінації у 2016 р. (чоловік у %)					
Вид	Сеул	Кьонгі	Чхоннам	Кьонсан	Чолла
Приниження гідності	3,55	1,38	3,33	8,35	14,91
Матеріальна шкода	3,55	3,45	2,67	2,66	2,42
Цькування	0,97	1,03	1,33	2,04	2,42
Працевлаштування	0,32	0,69	0	3	8,74
Кар’єра	0,32	0,34	0	0,94	1,75
Кількість опитаних	310	290	150	429	242

Важливість цього факту полягає у тому, що, у порівнянні з аналогічною українською ситуацією, даний феномен виникає у моноетнічному та монокультурному суто корейському суспільстві. На відміну від України, в Кореї мовою широкого використання є лише корейська. Аналогічні міжрегіональні конфлікти в Україні типу “Захід – Схід”, побудовані на мовному питанні “українська-російська”, у той час як у Кореї дане явище відбувається суто у межах корейської мови, але між її діалектами.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ III

Семантичний аспект специфіки функціонування лексики полягає у наявності ряду омонімів і, так званих, “часткових” омонімів – слів, що зберігають однакову фонетичну та морфологічну структуру, але мають різне значення, однак зберігають його у межах однієї семантичної парадигми у вузкому або ширшому значенні.

Типи омонімів у діалектах корейської мови було розділено на 3 групи:

- 1) Слова, що мають однакове звучання та морфологічну структуру, але різне значення
- 2) Слова, однакове звучання яких зумовлено словотворчими процесами:
- 3) Слова, що мають однакове звучання, але виконують різні граматичні функції та мають різне значення

Також у діалектах корейської мови було виявлено особливе явище – антонімізації значень фонетично та морфологічно ідентичних слів.

Явище міжрегіональної ворожнечі, активний період якого припадає на 1980-90-і рр., демонструє тенденцію до взаємної дискримінації на основі культурних, мовних та політичних чинників. Воно також слугує доказом того, що навіть у надзвичайно моноетнічному (95% населення є корейцями) та монокультурному (офіційна мова – корейська; мови регіонального значення відсутні) суспільстві, немає гарантій неможливості розпалу ворожнечі на їх основі.

Значення цього феномену полягає у тому, що незважаючи на порівняно давній характер подій у 1970-80-х рр., відголоски цього явища залишаються і по сьогоднішній день та відображаються у таких аспектах як економічна пріоритизація регіонів та подіях, таких як політичний скандал 2016 року, що призвів до відставки на той момент чинного президента Республіки Корея Пак Кин Хе (박근혜 대통령 탄핵), та повалення “поясу Нактонган” (낙동강 벨트) під час виборів до Національного Конгресу Республіки Корея у 2020 році.

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ

У першому розділі було розглянуто історичні засади діалектологічної науки. Було визначено, що діалектологія – це наука, завданням якої є детальне вивчення та дослідження діалектних явищ.

Перша значна робота з діалектології та лінгвогеографії належить німецькому вченому-діалектологу Георгу Венкеру. Він також вважається батьком опитувального методу (або методу анкетування) анкетування для збору даних з метою їх дослідження.

Наступними роботами, що мали велике значення для розвитку діалектологічної науки були праці Жюля Жильєрона та Едмона Едмона, що базувалися на іншій концепції. Одним з найбільших внесків вважається “*Sprach- und Sachatlas Italiens und der Südschweiz*” (Мовний атлас Італії та Південної Швейцарії) Карла Яберга та Якоба Джуда. Одночасно з цим, дослідження діалектних явищ проводилися в Великій Британії, США, Японії, Китаї та низці інших країн.

У першому розділі також було встановлено, що розрізняють 3 основних видів діалектів – територіальний (або *регіональний*), соціальний (*соціолект*) та етнічний (*соціоетнічний*). Було описано диференціацію кожного з цих видів діалектів. Було встановлено категоризацію територіальних діалектів, а саме таких термінів як говірка, говір, наріччя.

У другому розділі розглядалися основоположення корейської діалектології та особливості, відмінні риси від стандартної літературної мови. Сучасна діалектологія корейської мови, її методи дослідження та структуризація діалектологічних даних зародилися у кінці 19-ого століття. Основна робота з корейської діалектології була проведена з кінця 19-ого по середину 20-ого століття.

У південнокорейській діалектологічній науці одними з найважливіших праць вважаються дослідження корейських діалектів, проведені японськими польовими вченими-лінгвістами. Серед них найціннішими вважаються праці

Сінпея Огури. Огура сформував наступну класифікацію діалектів корейської мови, яка була використана у ході даного дослідження:

- Діалект Кьонсандо (경상
- 도 방언) – сучасні провінції Північний Кьонсан та Південний Кьонсан;
- Діалект Чолладо (전라도 방언) – сучасні провінції Північний Чолла та Південний Чолла;
- Діалект Хамгьондо (함경도 방언) – сучасна провінція Північний Хамгьон, частина провінції Південний Хамгьон, частина провінції Північний Пхьонан;
- Діалект Пхьонан (평안도 방언) – сучасні провінції Північний Пхьонан та Південний Пхьонан;
- Діалект Кьонгідо (경기도 방언) – сучасні провінції Кьонгідо, Хванхе, Північний та Південний Чхунчхон, Канвон;
- Діалект Чечжудо (제주도 방언) – сучасна провінція Чечжудо;

У 1945 році інший японський вчений-лінгвіст Коно Рокуро провів власне дослідження діалектів корейської мови польового характеру. Рокуро висунув свою класифікацію діалектів корейської мови. Період активного вивчення діалектів корейської мови, їх фонетичних, морфологічних, лексичних та граматичних особливостей припав на 1960-70 рр. Серед них праці Лі Син Чже, Лі Ік Сопа, Лі Бьон Гина, Кім Йон Бе, Хон Юн Пьо . Зі сторони КНДР активні дослідження проводилися Кім Бьон Чже та Кім Йон Хваном. У ході дослідження було виявлено, що у корейській діалектології активно використовуються 3 класифікації діалектів. Вони належать таким вченим-лінгвістам як Сінпей Огура, Коно Рокуро та Лі Сон Мьон. Зі сторони північнокорейських вчених-діалектологів, класифікації Кім Бьон Чже та Кім Йон Хвана фундаментальні.

У ході дослідження було виявлено, що кожен з діалектів корейської мови має особливі форми часток та часток на позначення відмінків. Було

також виявлено морфологічну схожість низки діалектів. Встановлено наявність ідентичних фонетичних процесів у ряді діалектів корейської мови.

Процес палатизації приголосних було встановлено у діалекті Чечжу та Чолла, що пояснюється їхньою географічною близькістю. Явище палатизації приголосних також було помічено у Хамгьонському діалекті. Явище монофтонгізації дифтонгів було встановлено у Хамгьонському, Кьонсанському діалектах та діалекті Чолла. Фонема [·], що у середині XVIII ст. вийшла з ужитку або асимілювалася, є наявною у діалекті Чечжу і по сьогодні та активно використовується.

У морфологічному аспекті, діалекти корейської мови також мають закінчення та частки, що відрізняються від існуючих у стандартній мові. Діалекти Чечжу, Чолла та Кьонсану мають спільну частку знахідного відмінку.

У граматичному аспекті, діалекти корейської мови мають свої граматичні закінчення, спільності між ними не спостерігається. Граматичні форми, хоч і в цілому відрізняються від стандартних, зберігають деякі спільні фонетичні ознаки.

У лексичному плані кожен з діалектів має власну специфічну лексичну базу. Спостерігається наявність слів-реалій, що відносяться до певного виду діяльності.

Особливої уваги було приділено детальному розбору інформації щодо діалекту (говору) Корьомаль. У якості мови корейських переселенців у Росії та Середній Азії, дане явище пережило багато фонетичних та лексичних змін. Корьомаль також виділяється тим, що у певний період часу використовувався у публіцистичних матеріалах (напр. “*레닌기차*”).

У третьому розділі даного дослідження було розглянуто семантичний аспект специфіки функціонування лексики та соціолінгвістичний аспект діалектів, їх вплив на соціально-політичну реальність суспільства.

Було встановлено, що семантичний аспект полягає у наявності “часткових” омонімів – слів, що зберігають однакову фонетичну та морфологічну структуру, але мають різне значення, однак зберігають його у межах однієї семантичної парадигми у вузькому або ширшому значенні.

Особливу увагу даного дослідження було привернуто до соціолінгвістичного аспекту, а саме до явища міжрегіональної ворожнечі, яке демонструє тенденцію до взаємної дискримінації на основі культурних, мовних та політичних чинників.

Було надано статистичну інформацію у вигляді таблиць, що демонструють види дискримінації на основі регіонального походження. Звісно, що діалектичні особливості мовлення людей слугували один з найважливіших факторів у процесі дискримінації, що дає причину вважати діалект – інструментом суспільно-політичної дискримінації у корейському суспільстві.

Відголоски цього явища залишаються і по сьогоднішній та відображаються у таких аспектах як економічна дискримінація у контексті пріоритизації розвитку регіонів. Під час таких подій як політичний скандал 2016 року, що призвів до відставки президента Пак Кин Хе та повалення “поясу Нактонган” під час виборів до Національного Конгресу Республіки Корея у 2020 році теж проявлялися характерні риси міжрегіональної ворожнечі. [35]

Існує декілька теорій виникнення даних міжрегіональних конфліктів. Перша – історична теорія – полягає у тому, що це явище бере початок з правління вана Корьо Вангона з 918 по 943 рр. та його трактату “훈요십조(Десять важливих уроків)”, що заклав історичні стереотипи.

Друга теорія – політично-економічна – полягає вона у тому, що одна визначена політична сила розпалює міжрегіональну ворожнечу серед еліти за допомогою пріоритизації регіонів з економічної точки зору..

Третя теорія – штучного стимулювання – полягає в тому, що політично-економічна дискримінація використовується визначеною політичною силою в політичних цілях. Згідно цієї теорії, Пак Чон Хи та Республіканська партія

штучно створили міжрегіональні конфлікти та використовували їх у якості політичного інструменту.

Було наголошено, що особливість даного явища полягає у тому, що на відміну від України, де є активними міжрегіональні конфлікти між проєвропейським заходом та проросійським сходом країни, міжрегіональна ворожнеча в Кореї відбувається у моноетнічному (означає відсутність міжнаціональної та міжрасової ворожнечі) та монокультурному (відсутність мовного питання, на відміну від України) середовищі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- 1) Аванесов Р. И. (1963). *Описательная диалектология и история языка, в кн.: Славянское языкознание. Доклады советской делегации. V Международный съезд славистов, М.*
- 2) Бевзенко С.П. (1980). *Діалектологія*. Київ: “Вища школа”. – 242 с.
- 3) Бондалетов В. Д. (1987). *Социальная лингвистика: Учеб. Пособие для студентов пед. ин-тов по спец. № 2101 “Рус. яз. и лит.”* – М.: Просвещение, – 160 с.
- 4) Бондалетов В. Д. (1970). *Ономастика и социолингвистика // Антропонимика*. – М.: Наука. – 17-23 с.
- 5) Барташова О. А. (2005). *Функции профессионального жаргона // Проблемы филологии и методики преподавания иностранных языков: сборник научных статей*. – СПб., – Вып. 6. – С. 191–197
- 6) Васильев А.А. *Особенности диалектов Северной Кореи // Вестник центра корейского языка и культуры: Выпуск 8*. СПб.: Изд-во СПбГУ, 2005. С.10-32.
- 7) Горшкова К. В. *Историческая диалектология русского языка* – М., “Просвещение”, 1972. – 160 с.
- 8) Ён, Л Д. (1995). *Проблема российских корейцев: история и перспективы решения*. Москва: АРГО.
- 9) Жилко Ф. Т., *Нариси з діалектології української мови, 2 вид., Київ, 1966*
- 10) Мазур Ю.Н. (1961). *Заметки по корейской диалектологии // Корейский язык. Сб. статей*. М.: ИВЛ. – 202-238 с.
- 11) Матвіяс І.Г. (1990). *Українська мова і її говори*.-Київ.
- 12) Матвіяс І.Г. (2000). *Засади української діалектології // Мовознавство*. – №1. – С.3-9.
- 13) Михальчук К.П. *Наречия, поднаречия и говоры южной России в связи с наречиями Галичины // Тр. этнограф.-статистической экспедиции в Юго-Западный край*. –СПб.,1877. –Т.7. –Вип.2.-С.453-512.

- 14) Пак Н.С. Корейский язык в Казахстане: проблемы и перспективы. Алматы: АККД, 2005. – 305 с
- 15) Сердега Р. Л. *Українська діалектологія : навчальний посібник* / Р. Л. Сердега, А. А. Сагаровський. – Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2011. – 156 с.
- 16) Тен Ю. П. (2015). *Коремар 50-их годов 20 века*// Известия корееведения в Центральной Азии. Алматы: Межд. центр. кореевед. КазНУ им. Аль-Фараби. – 273-280 сс.
- 17) Тен, Ю П. (2018). *Опыт диалекта корё мар*. Казахстан.
- 18) Український Радянський Енциклопедичний Словник : у 3-х т. / Академія наук Української РСР; голов. редкол.: М. Бажан (голов. ред.); І. К. Білодід, І. О. Гуржій, О. З. Жмудський, Р. Є. Кавецький та ін. – Київ: Голов. ред. УРЕ УРСР, 1966. – 856 с. : іл.; карти.
- 19) Холодович А. А. (1954). *Очерк грамматики корейского языка* // М., ИЛИЯ. – 320 с.
- 20) Chambers. J.K. & Trudgill. P. (1980) *Dialectology*. Cambridge: Cambridge University Press. – 218 pp.
- 21) Denham. K & Lobeck A. (2010). *Linguistics for everyone: An introduction*. Boston, MA: Wadsworth, Cengage Learning. – 534 pp.
- 22) Giles, H. (1973) *Accent mobility in Antropological Linguistics*. vol. 15, pp. 87- 105.
- 23) King, R. (1987). *An introduction to Soviet Korean* (Vol. 23). Seoul, Korea: Seoul National University.
- 24) Milroy. L. & M. Gordon (2003). *Sociolinguistics: Method and Interpretation*. Oxford: Blackwell.
- 25) Shinpei Ogura. *"The outline of the Korean dialects"*. Memoirs of the Research Department of the Tōyō Bunko. **12**: 1–143. 1940.
- 26) Sohn Min-ho. (1999). *The Korean Language*. Cambridge: Cambridge University Press, – 440 p.

- 27) Wardhaugh. R & Fuller J. M. (2014). *An Introduction to Sociolinguistics*. New York: John Wiley & Sons Inc. – 448 pp.
- 28) Wolfram. W. (2006). *American Voices: How Dialects Differ From Coast to Coast*. Oxford: Blackwell. – 288 pp.
- 29) Yoichi Fujiwara (1973). *The sentence structure of Japanese, viewed in the light of dialectology*. University Press of Hawaii – 157 p.
- 30) 김필영, 『소비에트 중앙아시아 고려인 문학사 (1937~1991)』, 강남대학교 출판부, 2004
- 31) 김시화. (2002). 지역주의 발생이론. *성대신문*. Retrieved 12.11.2020
- 32) 김영황. (2013). *조선어방언학*. 경기도 파주시: 대학사 – 262.
- 33) 곽충구·김수현, 『중앙아시아 이주 한민족의 언어와 생활 - 카자흐스탄 알마티』, 태학사, 2008
- 34) 곽충구, 『중앙아시아 이주 한민족의 언어와 생활 - 우즈베키스탄 타슈켄트』, 태학사, 2009
- 35) 공인숙, 민하영. (2007). 영호남 지역 아동 및 청소년의 지역감정 평가. *한국가정관리학회지*. – 159-167 pp.
- 36) 최명옥, «국어의 방언 구획», 서울대, 1998
- 37) 윤광일. (2017). 지역주의의 변화. *의정연구*, 50, 113-149
- 38) 표준국어대사전, 국립국어원. 서울. 1999 –
<https://stdict.korean.go.kr/main/main.do>

Електронні джерела:

- 39) <https://terms.naver.com/entry.naver?docId=1720726&cid=41817&categoryId=41817>
- 40) <https://newslibrary.naver.com/>
- 41) <https://bigenc.ru/linguistics/text/4046177>
- 42) <https://www.kci.go.kr/kciportal/ci/sereArticleSearch/ciSereArtiView.kci?sereArticleSearchBean.artiId=ART002551530>
- 43) <https://oxfordre.com/linguistics/view/10.1093/acrefore/9780199384655.001.0001/acrefore-9780199384655-e-391>

Додаток А. Таблица лексичних одиниць діалектів корейської мови

Лексика Хамгьонського діалекту
<p>가웃(겉웃), 가깝다(가뻘다), 가깝 (가까이), 간대르사(설마), 기티다(남기다), 나까매(냄비), 나뿌리다(농치다), 나구재(당나귀), 나조(저녁), 널다(씹다), 다깁(달걀), 다구재(사마귀), 다달부러-하다(달콤하다), 드티우다(건드리다), 무리(우박), 슷다(물기를 수건 따위로 닦다), 신다리(허벅지), 얻어보다(찾다), 우뿌다(우습다), 자개미(겨드랑), 쫘(툼), 허튀(종아리) 말밥(구설수), 미치개, 싸구재, 쌀쓰개, 썩쓰개 (미치광이), 밥가매 (밥솥), 부시깨(부뚜막), 부치, 엄지 (부추), 불 (상추), 비지깨 (성냥), 뽀비 (서랍), 뽀치각질 (오지랖). 새워이, 스애끼, 시애끼 (시동생), 상학 (등교), 소나기 (우레), 소캐와기(솜옷), 췌지 (송아지), 술기 (수레);</p>
Лексика Пхьонанського діалекту
<p>가시짱 (찬장), 가이 (개), 가지 (금방), (아까), 강애 (가위), 거모사니 / 저모사니 (거시기), (저시기), 거저, 고조 - (그저), 기다 (그렇다), 기리니끼니 (그러니까), 기당구 (길이) , 과이 (고양이), 나케 (나중에), 날래 (빨리), 녹다 (가격이 싸다), 덩거당 (정거장), 데거, 데거야, 데거이 (저거), (저것이), 티껍다 (더럽다), 달마구 (단추), 술한 (많이), 말째다 (편치 않다), 매뎀 (매짐) , 미추과이 (미친사람), 디실 (바닥), 베크 (부엌), 사리마다 (속편티), 송구 (아직), 시방 (지금), 시라소니 (스라소니), 우퇴 (옷), 이따위 (이따꾸), 일렁감 (토마토), 췌까치 (젓가락), 주이 (쥐), 텅간 (헛간);</p>
Лексика Центрального діалекту
<p>가, 가새, 가생이, 가석 (가장자리), 갈굽다 (가렵다), 가새, 가우 (가위), 가설라무네, 그리서 (그래서), 가이 (개), 가시내, 지지바, 지지배, 기지배, 계집애 (여자아이, 여자애), 가주가다, 가지가다 (가져가다), 가잡다, 가차웁다, 가잡다 (가깝다), 내비두다, 냇두다 (내버려두다), 누지다 (눅눅해지다), 니얼, 낄 (내일), 담복장, 통통장 (청국장), 따깁, 마개 (뚜껑), 따땃하다, 따시다 (따뜻하다), 대간하다 (피곤하다, 고단하다, 고되다, 힘들다), 드럽다, 디럽다 (더럽다), 말레 (마루), 맥이다 (떡이다), 먼데기, 먼데기, 탐세기, 탐새기, 탐시기 (먼저), 멀국, 멀구 (국물), 모냥 (모양), 모질라다 (모자라다), 문대다, 문때다 (문지르다), 베흘빱, 배름빱, 배름빱, 비름짱 (벽);</p>

Лексика Кьонсанського діалекту

가직다/가죽다 (가깝다), 가라빠다 (뺏아빠다), 가리눅다 (뒤눅다), 각중에 (갑자기), 걸거치다 (걸리적거리다), 고앵이/꼬앵이/괘이/굉이/괘이/괘이, 살짱이/살짱이 (고양이), 까리하다 (멋지다), 꺼꿀잡이 (반대 방향), 켈받다, 켈받다, 께으르다 (계으르다), 단디이 (확실하게), 땡기다 (다니다), 도덕히다 (흠치다), 땡초 (청양고추), 똑띠 (제대로), 마카 (모두, 전부, 다, 확), 막살하다 (그만두다), 매나 / 맨 / 매 (역시, 마찬가지로), 맨날천날/천날만날 (맨날), 식겁묵다/식겁하다 (혼나다, 겁나다), 억시기 (매우), 억수로/억시/억시로 (엄청), 욱보다 (수고하다), 원카/원캉 (워낙), 일가묵다 (잃어버리다), 질로 (제일), 짜달, 시리, 짜다리, 짜다라, 짜드라;

Лексика діалекту Чолладо

가상, 가상자리 (가장자리, 둘레), 가새, 가지개 (가위), 가슬 (가을), 가잡다 (가깝다), 개비 (주머니), 개구락지 (개구리), 걸뱅이 (거지, 걸인), 겁나, 겁나게 (대단히, 많이), 괘이 (고양이), 그란해도 (그렇지 않아도), 깔끄막 (경사길), 깔따구 (하루살이), 꺼망다 (까망다), 깨댕이 (알몸), 꺽딱, 꺽떡이, 꺽따구, 꺽떼기 (꺽질, 꺽떼기), 꺽꺽하다 (꺽꺽하다), 꺽치다 (감추다), 꺽꺽하다 (인색하다, 박하다), 나케 (이따가), 냉갈 (연기), 느자구 없다 (싸가지 없다, 개념이 없다), 되다, 디다 (힘들다, 지친다), 따습다 (따뜻하다), 맴생이, 염생이 (염소), 발꾸락 (발가락), 붉다 (빨다), 새비 (새우), 시상 (세상), 시안 (겨울), 싸게 (빨리, 어서), 썩비다 (흠치다);

Лексика діалекту Чечжу

가당 (가다), 강생이 (강아지), 강냉이 (옥수수), 개염 (개미), 검질 (잡초, 풀), 경 (그렇게), 금짜 (감짜), 꺽치 (갈이), 고영 (곱게), 곧다 (말하다), 곱지다 (숨기다), 깍등 (꼴등), 콩마농 (달래), 팡 (뺨, 가시), 담삭ㅎ다 (담백하다), 데끼다 (던지다, 버리다), 도체비고장 (산수국), 독새기 (계란, 달걀), 돌코롱ㅎ다 (달콤하다), 도새기 (돼지), 독지 (어깨), 마농, 콤데산이 (마늘), 문지락, 구둣 (먼저), 몽케다 (몽개다), 무사 (왜), 방뒤 (장난), 배깨띠 (바깥에), 벳 (햇빛), 복승게 (복숭아), 봉트다 (물에 빠지다), 빙새기 (방긋이), 뽕꼬랑 (배부르다), 새 (역새), 솔째기 (살짝), 수웨기 (돌고래);